

O lovsko čuvajski službi

Sedemintrideseti člen zakona o lovu iz leta 1954 določa: »Za nadzorstvo in varovanje lovišča morajo imeti lovske družine lovske čuvaje.« Nekako dve leti po izidu tega zakona je izšel tudi Pravilnik o lovskih čuvajih.

Naše lovske organizacije so se znašle v zelo težavnem položaju, kako zadostiti tem zakonitim predpisom in nastaviti poklicne lovske čuvaje v svojih loviščih. Finančno stanje večine lovskih družin ne prenese izdatkov za poklicne lovske čuvaje. Nekatere LD so postavile pomožne lovske čuvaje, druge pa razdelile svoje lovišče na posamezne okoliše in za čuvanje le-teh zadolžile svoje člane. Vsi ti ukrepi pa predstavljajo le izhod v sili. Le maloštevilne LD so bile finančno tako močne, da so imele že od prej poklicne lovske čuvaje ali so jih pa nastavile kasneje.

Poglejmo kako je v praksi s temi pomožnimi lovskimi čuvaji in opravljanjem čuvajske službe po samih članih LD.

Pomožni lovski čuvaj je po navadi oseba, ki sicer ima potrebne kvalifikacije za poklicnega lovskega čuvaja. Pomožni lovski čuvaj, ki je sicer redno nekje zaposlen, se nikdar ne more posvetiti čuvajski službi, kot bi bilo treba. Tak lovski čuvaj zahaja v lovišče lahko vedno le ob določenih urah. Gojitev divjadi in nadzor nad loviščem se pa ne dasta omejiti le na določene ure v dnevu. Seveda tudi težko od takšne osebe, ki je običajno fizični delavec, zahtevamo po večkrat napornem rednem delu, še vestno opravljanje težavne lovske čuvajske službe. Honorar za takšnega pomožnega čuvaja sicer ni visok, pa tudi uspeh ni ne vem kakšen. Srečna je lahko tista LD, ki ima takšno dragocenost, kot je lovec-upokojenec, ki je še čil v nogah, dobrega zdravja, ki ima potrebne kvalifikacije in je za majhen honorar kot dopolnilo k svoji pokoj-

nini pripravljen ves svoj prosti čas žrtvovati za poklicno ali pa pomožno lovsko čuvajsko službo.

Drugi način izvajanja lovske čuvajske službe — to je po vseh članih LD — je po mojem mišljenju nekoliko uspešnejši od prej omenjenega. LD, ki ima n. pr. 3000 hektarjev veliko lovišče in 30 članov, razdeli lovišče na približno 5 enakih delov, za vsak del pa zadolži po 6 svojih članov. Skupina teh 6 lovecev lahko vsekakor uspešneje skrbi za svoj okoliš tako glede postavljanja in vzdrževanja prež, krmišč, solnic, mrhovišč, lovskih steza, krmljenja

divjadi, zatiranja roparic itd., kot pa če večino teh opravil prevajamo na lovskega čuvaja. V tej skupini lovecev je treba določiti vodjo, ki skrbi za organizirano in načrtno delo svoje skupine. Pri vestnem izpolnjevanju vseh nalog, ki jih ima posamezen član take skupine, bi bilo skoraj rešeno vprašanje naše lovske čuvajske službe. V praksi pa je zadeva večinoma predvsem drugačna. Lovišče razdelijo na čuvajske okoliše, za vsak okoliš zadolžijo določeno število lovecev — to je pa skoraj že vse kar je napravljenega. Službena zadržanost in preobremenjenost, večkrat pa tudi premajhna lovska zavest in disciplina pri nekaterih lovcih, so vzrok, da tudi s tem načinom čuvanja in nadzora nad loviščem ni uspehov. Kampanjska opravila v lovišču, če jih lahko tako imenujemo, se s tem načinom čuvanja lovišča še kar dobro opravijo. N. pr. spomladi, ko ležejo jajca in odgajajo svoj zarod pernatih škodljivci v lovišču, ko dlakasti roparji kotijo mladiče, te skupine lovecev zahajajo v svoje čuvajske okoliše in uspešno pokončujejo roparje. Poleg ogromne koristi nudijo takšni spomladanski izleti v lovišče tudi obilo zabave in lovskega izživljanja.

Vse drugačna pa je zadeva, kadar je treba za izvršitev neke naloge vložiti več sistematičnega in pa individualnega truda. Klateči se psi in mačke so še vedno v mnogih loviščih veliko zlo. Da napraviš te nepridiprave neškodljive, ne bo zadostovalo mogoče le enkratno jutranje ali večerno čakanje. Včasih je treba več ranih juter zaporedoma žrtvovati, da se srečajo tvoje šibre z roparjem. Izsleditev krivolovca zahteva še več individualnega in sistematičnega truda in časa od posameznega lovca. Stalež, kvaliteto in zdravstveno stanje divjadi bo

Čar pomladnega jutra

Lenart Zupan

Noč se pred dnevom umika,
zvezde na nebu blede,
tam na obzorju iz mraka
vstajajo sive gore.

Ptice na drevju predramil
jutranji svit je iz sna.
Ze se po gozdu razlega
pesem krilatcev glasna.

Divji petelin je prvi
budnico svojo ubral,
strastno zaklepal, zabrusil,
si duška ljubezni je dal.

Kljuni nešteti žgoliyo,
stvarstvu zahvalo pojo,
ker prekoristna svetloba
spet je obdala zemljo.

Sončece zlato dopolni
jutra pomladnega čar,
ko izza gore posveti,
pošlje na zemljo svoj žar.

Lovec, ljubitelj narave,
čare nje ceniti zna,
zase le tisto si vzame,
kar lahko brez škode mu da.

pravilno ocenil le tisti, ki živi z loviščem, ki se je sistematično in načrtno lotil tega nadvse važnega vprašanja. Še vrsto opravil poznamo, ki se dajo izvršiti le ob stalni čuvajski službi v lovišču. Pomožni lovski čuvaj ali pa vsi člani LD kot čuvaji v ožjem pomenu besede, pa teh opravil niso v stanju izvršiti iz že prej omenjenih razlogov.

Po vsem tem je izhod le v nastavitvi poklicnega in stalnega lovskega čuvaja, kot je to predvidel tudi naš Zakon o lovu. Praktično pa je rešitev tega problema zelo težavna. Že redni letni občni zbor Lovske zveze Slovenije je leta 1957 ugotovil, da tudi ob popolnem vračanju vrednosti plena v lovišče, lovske organizacije niso sposobne urediti take čuvajske službe, kakršno predpisuje zakon.

Idealni dohodki vseh LD v LRS (vse, kar je odnešeno iz lovišč obračunano po takratnih tržnih cenah) so znašali n. pr. v letu 1955/56 nekaj nad 45 milijonov dinarjev, letni stroški za 430 poklicnih lovskih čuvajev, kolikor bi jih rabili v LRS, pa bi znašali okrog 103 milijone dinarjev. Kje so pa nato še ostali izdatki lovskih družin?

V letu 1957 so n. pr. v LRS izdale za lovsko čuvajsko službo 8.901.000 dinarjev. Iz tega teoretično sledi, da odpade na posamezno LD mesečni povprečni izdatek 1735 dinarjev za čuvajsko službo. Torej znesek, za katerega si ne moremo zamisliti nadaljevanja niti pomožnega lovskega čuvaja. S tem je prikazano le povprečje, ki pa kljub temu najbolj jasno kaže kritično stanje čuvajske službe.

Kje naj iščemo rešitev nakazanega vprašanja?

Po Zakonu o lovu so lovske družine prostovoljne združbe lovcev, ki v imenu družbe opravljajo lovišča in gospodarijo z divjadjo v njih kot s splošno ljudsko imovino. Lov je po zakonu panoga narodnega gospodarstva in zaradi tega stoji pod nadzorstvom organov ljudske oblasti. Poleg tega morajo LD po zakonu nastaviti še stalne in poklicne lovske čuvaje, ki imajo značaj uradne osebe. Opravičeno se postavlja vprašanje, kako more skupina 24 oseb (kot je povprečno število članov v LD) vzdrževati v interesu družbe, poleg ostalih stroškov, še eno plačano osebo — poklicnega lovskega čuvaja? Mislim, da to ni primer pri nobeni izmed naših številnih društvenih organizacij, ki imajo sicer tudi lastne dohodke, poleg tega pa prejemajo še podpore in dotacije od raznih podjetij, občin in okrajev. Lov, ki je po zakonu panoga

narodnega gospodarstva, izvršujejo lovci v imenu družbe le iz ljubezni do divjadi in narave oziroma do lovskega športa, vsaj eno četrtino stroškov (brez čuvajske službe) te »gospodarske dejavnosti« pa krijejo iz lastnih žepov, oziroma iz svojih rednih mesečnih prejemkov.

Po vsem tem se torej opravičeno postavlja vprašanje dajanja dotacij lovskim organizacijam s strani družbe ali pa sprememba zakonitih določil, ki govorijo o obveznih lovskih čuvajih. Vsekakor bo prvo — to je dotacija družbe za napredek lovstva — dostojnejše socialistični ureditvi naše domovine na sploh, gospodarjenju z našimi lovišči pa še posebej.

Ko govorimo o dotacijah družbe lovskim organizacijam za ureditev čuvajske službe, bi bilo treba marsikaj urediti v samih teh organizacijah. Kako naj prejemajo dotacijo družbe lovske družine, ki sama ničesar ali pa le malenkost prispeva za čuvajsko službo, gojitev in dvig staleža divjadi itd. Številne so lovske družine, katerih člani plačujejo le minimalno članarino lovske družini, ki dobijo v eni lovski sezoni tudi do 5 zajcev brezplačno, ostalo divjad pa po smešno nizkih cenah. Povrh tega pa imajo takšne lovske družine vse te nerazumljive zadeve legalizirane s svojimi poslovniki. Brezplačno bi ne smel noben kos divjadi iz lovišča. Šele ko bo vse to poleg ostalega urejeno pri vseh lovskih družinah, bi lahko vzdignili svoj glas po dotacijah.

Lov je bil nekoč — če povsod ne v celoti, pa vsaj delno — povezan z gozdarstvom. Stične točke ene in druge panoge so tako številne, tako sorodne, da gozd brez divjadi ni gozd, kot si ga predstavlja sleherni človek, še posebej pa ljubitelj narave, kar mora biti tako lovec kot gozdar. Vendar tu ne gre za to, da se lov in gozdarstvo pod vsakim pogojem združita v enih rokah.

Upravljanje z divjadjo in lovišči zahteva od upravitelja posebno nagnjenje do lova, ki ga pa žal ne najdemo pri vseh gozdarjih. Velik korak nazaj bi bil napravljen v našem lovstvu, če bi se znašlo to gospodarjenje v rokah oseb, ki nimajo smisla niti vesolja do tega opravila. Saj tudi naša lovska in gozdarska zakonodaja zasedaj obeh panog nikjer povezano ne omenjata, oziroma ne obravnavata.

Ker pa je lov in lovstvo, kot že omenjeno, od vseh panog le najbližji gozdarstvu, moramo le v povezavi teh panog iskati rešitev nakazanega vprašanja glede lovske čuvajske službe. Brez posebne ankete cenim, da je okoli 1300 logarjev, kolikor jih je v LRS, več kot polovica včlanjenih v lovskih družinah. Sicer si pa ne moremo predstavljati logarja, ki bi pri dnevnih obhodih svojega logarskega okoliša šel brezbržno mimo divjadi, ki je n. pr. v zimski stiski za hrano, mimo čudovitih prizorov, ki jih nudi divjad v naravi, mimo sumljivih oseb, ki se potikajo po gozdu za divjadjo ostočasno pa tudi večkrat zaradi kraje lesa, pa tudi sam stalež divjadi — glede škode na gozdnih kulturah — ne bi smel biti logarju in gozdarju zadnja skrb. Kdo poleg poklicnih lovskih čuvajev je več v naravi, v gozdu in kdo ima več priložnosti za stike z divjadjo kot ravno logar?

Zato je rešitev vprašanja lovske čuvajske službe ob danih razmerah možna s pomočjo logarjev oziroma edinole z dotacijami iz gozdnega sklada.

Sam način in oblika, kako v praksi izvesti to nalogo pa zahtevata nadaljno in podrobno obdelavo postavljenega vprašanja, katerega je pa treba čim prej rešiti. Zato ne bô odveč, če bi še kdo v našem glasilu objavil svoje misli, ki bi pomagale pri rešitvi nakazanega problema.

Ing. Vlado Jenko

Uredništvo revije »Lovec« čestita

za prvi maj vsem svojim bralcem,
sodelavcem in poslovnim prijateljem
ter želi, da bi v prazničnih
pomladanskih dneh našli v loviščih kar
največ radosti

Rado Cenčič: Majsko jutro. Fotografija je bila posneta 1. maja 1956 pri Treh žeblih na Pohorju in je na lanskem natečaju za najboljšo lovsko fotografijo prejela četrto nagrado

Za prvi maj nad petelina

Potovati z vlakom za prvomajске praznike res ni šala. Srečna sva bila, ko se je vlak končno ustavil in sva lahko izstopila v Dravogradu. Najprej sva pretegnila premrle ude in si za silo uredila obleko, kajti gneča na vlaku je bila taka, da sva težko našla prostor za noge in sva lahko le prestopala z leve na desno in obratno. Seveda je vsak prestop pomenil opravičevanje sosedu, ki si ga nehotе pohodil. Tudi sosedje so nama s prijaznim opravičevanjem ali tudi brez njega vračali te »ljubeznivosti«. Ni treba posebej omenjati, da sva si morala po izstopu najprej podpreti želodca, zakaj za pot pripravljena malica je ležala nedotaknjena v torbicah. Da bi jedla med potjo, ni bilo niti misliti in tako sva sedaj najprej pojedla škatlo sardin, na katero sva stisnjena v gruči vso pot nehotе mislila.

Libeliče — kraj ob slovenskoavstrijski meji je znan po svojih gozdovih, bogatih z divjimi pete-

lini. Od vsepovsod prihajajo nadnje lovci, domači in tuji. Tudi midva sva se napotila v ta kraj, da bi v osrčju narave in njenega utripanja praznovala prvi maj.

Pozno ponoči sva koračila ob Dravi navzgor proti Libeličam. Bila je lepa, mirna noč, polna skrivnosti. V Libeličah sva poiskala vodiča in napotili smo se v trdi temi proti gozdovom. Vzšla je luna in nudil se nam je krasen pogled po naši koroški pokrajini z obeh strani državne meje. V njej so se lesketala mesta v tisočernih lučkah. Sedli smo in tiho čakali, da se prično prebujati črni trubadurji.

Biti za spremljevalca lovcu, ki gre nad petelina, je pravzaprav nevhvaležen posel. Ne smeš se niti premakniti niti zavzdihniti, zakaj takoj te krene ali pa opozori s svojim: »St!« Nervozen je, toda potrpežljivo lahko čaka ure in ure. Če nimaš v sebi lovske žilice, potem je najbolje, da ne greš nikoli z lovцем na petelina. To sem sklenila tudi jaz, ker me

je že vse bolelo od toge drže in se je napeto pričakovanje nečesa doslej neznanega spremenilo že v pravo muko in dolgočasje.

»Slišita?« je končno pretrgal tišino sikajoči šepet.

Napela sva ušesa.

»Telep.« je prišlo komaj zaznavno iz gostega drevja daleč pod nami. »Telep, telep...« se je oglasilo zopet. Nato je zapel prvi divji petelin ves svoj lju-bezenski spev. No, lepo ravno njegovo petje ni, toda lovci menijo, da je to najlepša popevka, kar so jih kdajkoli slišali.

Končno! Oddahnila sem se kar malo preveč glasno, pa mi je bilo takoj žal, zakaj pogled štirih oči je bil tak, da me je postalo kar strah in takoj sem se zavedela, da je šele sedaj prišel tisti pravi trenutek, na katerega smo pravzaprav čakali.

Pričelo se je naskakovanje. Tu seveda nisem smela sodelovati. Z neslišnimi toda dovolj pomembnimi kretnjami sta mi ukazala, da moram biti čisto

mirna in tiha. Potuhnili sem se v praprot, onadva pa sta začela z naskakovanjem.

Cela večnost je minila. Mrziti me je začelo in kar šklepetala sem z zobmi. Pa res ne vem, ali od mraza ali pa je tudi mene prevzela tista lovska mrzlica zaradi prenapetega pričakovanja. Nato sem zaslišala pok. »Ima ga,« sem si mislila. Toda prišla sta nazaj razočaranih obrazov, zakaj črni trubadur je odnesel zdravo kožo. Mene to ni nič prizadelo. Vesela sem se vračala v dolino in mislila sem le na mehko posteljo, ki me je čakala po tolikšnem naporu. Nisem se dosti menila za kisel obraz poleg mene. Pravzaprav mi je bilo kar prijetno, da je petelin odnesel zdravo kožo, samo si tega nisem upala povedati na glas.

Vse okoli nas je bilo praznično. Sonce je sijalo in nudilo se nam je čudovit razgled. Videli smo daleč po naši domovini in razločno so bile vidne živopisne barve vihrajočih zastav. Od daleč smo slišali vriskajoče zvoke harmonike, potem spet godbe, pa petje skupine, ki je odhajala v dolino k prvomajskemu praznovanju, in slednjič vrisk prešerne družbe, ki je kot mi želela proslaviti naš praznik v čisti in nesokrunjeni naravi.

V Libeličah je bilo praznično razpoloženje in sanje o mehki postelji je pregnalo ljudsko vrvenje. Tudi obraz poleg mene je začel počasi izgubljati kisel izgled.

Jutranji mrak sledečega dne nas je spet zalotil v gozdu. Kmalu smo zaslišali tisto težko pričakovano klepanje in lovca sta pričela naskakovati. Sedela sem na lepem prostoru, od koder sem la-

hko opazovala oba naskakovalca. Petelinu sta se bližala korak za korakom, izkoriščajoč trenutke, ko je črni trubadur pel slep in gluha za svojo okolico svoj ljubezenski spev. Silil me je smeh, kadar je petelin utihnil ravno v trenutku, ko je eden ali drugi dvignil nogo in kot okamenel obstal v kaj čudni drži, pričakujoč ponoven spev. Takrat sem se zavedela, da nudi takšen lov celo nelovcu užitek in zabavo ter sem skoraj pozabila, da gre tu za življenje, za življenje bitja, ki ne sluti bližajoče se nevarnosti, ker se vse predaja prebujenim ljubezenskim občutkom. Bil je že skoraj dan in mislila sem si: »Nič ne bo.« Nekoliko škodljivo sem se spomnila na kisli obraz, ki ga bom morala gledati, tedaj pa je prekinil tišino rezek strel in koj nato sem slišala padec nekega predmeta na zemljo.

Ne vem, kdaj sem se dvignila in stekla tja. Ujela sem zadnji pogled črnega trubadurja k soncu, ki je prav tedaj vzhajalo...

Lovca sta opravila svoj obred. Odlomljeno smrekovo vejico sta pomočila v kri, ki je bila videti kot rubini na črno-modro se lesketajočem poprsju lepe ptice in je počasi polzela v zeleni mah. En vršček zelene vejice je dobil petelin v kljun kot zadnji grižljaj, drugega pa si je strelec ves srečen zataknil za klobuk.

Nemo sem klečala ob mrtvi ptici in božala njeno perje. Ne, jaz ne morem razumeti, da je užitek ubiti tako lepo žival... Sedaj stoji petelin nagačen v sobi na steni in spominja me na to svojevrstno prvomajsko praznovanje.

Anica Kužnik

Zeleni in rdeči kader

Pred štiridesetimi leti se je začelo v dolini Pregrada ob Kolpi revolucionarno gibanje, pri katerem pa lovci nismo stali ob strani. Bil sem med tistimi, ki so se takoj po razsulu naše mačehe Avstrije vrnili iz vojne. Dobro se spominjam 10. novembra 1918, ko so se razširili glasovi, da se je pojavil »zeleni kader«, da jih je vse polno ob Kolpi, ki ropajo bogate in delijo revnim. Ta glas se je hitro razširil po vsej dolini, nekateri so se ustrašili ter začeli zakopavati v zemljo obleko in hrano, tako da se je mogo tega uničilo. Tukajšnji orožniki so nas lovce mobilizirali, nam dali strelivo in nas razpostavili za stražo na glavne dohode v vasi, sami pa so se z družinami na vozovih odpeljali proti Kočevju. Lovci smo tako ostali sami gospodarji in »policaji« v tej dolini. Ker pa se mi »zelenega kadra« nismo bali, smo se še isto noč napotili proti Kolpi pogledat, kakšen je ta »zeleni kader«. Ugotovili smo, da gre za sestradane vojake, ki so se vračali iz vojne, ter prosili hrane.

Tako je bilo s tem »zelenim kadrom«. Po treh dneh so se orožniki začeli vračati na svoja službena mesta in seveda potem začeli raziskovati in stikati okoli, kdo da je začel »zeleni kader«. Po njihovem smo bili to mi lovci, ker se nismo ustrašili, marveč smo z »zelenim kadrom« celo imeli stike. Osumljeni smo bili, da smo »boljševiki« ter da smo zanetili revolucijo. Ta sum protiljudske oblasti se nas je držal ves medvojni čas do 1941. leta, ko se je pri nas ponovno zbudil revolucionarni duh. Tudi Italijani so nas takoj osumili ter nekatere lovce aretirali že julija 1941 in jih odpeljali v italijanske zapore.

Ker letos praznujemo ravno 40 let revolucionarnega delovanja Zveze komunistov, se mi je zdelo potrebno spomniti se na začetek revolucionarnega gibanja v naši dolini in na soudeležbo lovcev v tem gibanju. Jože Rade

Rajko Marenčič: Gozdni trubadur se je našopiril in napel vrat

Treba je uvesti preizkuse starega orožja

Že dalj časa se nameravam oglašati s predlogom, da bi bilo treba nad uporabo in prometom starega orožja uvesti nadzorstvo o sposobnosti takšnega orožja z ozirom na varnost kot tudi z ozirom na lovsko pravičnost.

Dejstvo je, da imamo lovci v Sloveniji, prav tako pa tudi lovci v ostalih republikah, pretežno starejše orožje, staro nad 30 ali še več let. Večina tega orožja je že nekajkrat menjala gospodarja, ki je svojo »ljubico« različno negoval, ta ali oni pa tudi zanemarjal. Starost orožja, slaba nega, napredek in pomanjkljivosti pri izdelavi streliva, zelo širok krog mlajših lovcov in nekaj površnosti pa je že dovolj za nesrečo. Ker se ob pregledih orožja samo na oko ne da oceniti sposobnosti in varnosti orožja, menim, da bi bilo prav, da se starejše orožje v celoti podvrže obveznemu preizkusu zmogljivosti obremenitve na pritisk ob strelu. Mislim na preprosto, a za varnost še primeren preizkus cevi in ključev, da se tako prepreči raztrganje cevi ali podobno pri normalnem polnjenju nabojev. Vem, da tak preizkus lahko pusti na orožju posledice, ki bi bile lahko vzrok raztrganja cevi pri prvem rednem strelu, vsekakor pa je nevarnosti znatno manj, kakor brez takega preizkusa pri uporabi oslabelega orožja. Takšni pregledi, oziroma preizkusi bi morali biti za starejše orožje vsaj vsaka 3 leta.

Ob tozadevnem preizkusu iz varnostnih ozirov pa bi se orožje lahko istočasno preizkusilo tudi glede trosenja in probojnosti. Ugotovitev sposobnosti bi morala biti seveda dokumentirana ter bi bila tudi v primeru prodaje zagotovilo, da je trenutno orožje pri normalni uporabi še varno in lovsko pravično uporabno. S takšnimi preizkusi bi dosegli tudi pospešeno postopno izločitev neprilernega orožja.

Kako naj bi se praktično izvedla ta preizkušnja, je pa drugo vprašanje. Ne mislim na celo vrsto priprav in aparatov, ki so pri omenjenem preizkusu potrebni strokovnjakom za izdajo popolnega spričevala o orožju, temveč na primerno enostaven in zanesljiv preizkus pritiska, probojnosti in trosenja, zakaj na uporabo fotografije, rentgenoskopije in še vseh ostalih kompliciranih balističnih pripomočkov ne bi mogli misliti. Za prvo preizkušnjo bi potrebovali za šibrenice vsaj po dva naboja z močnejšim polnjenjem, mogoče do 50%, ter po 5 nabojev za preizkus vsake

cevi v trosenju ter probojnosti. Risanice naj bi se preizkusile na 100 ali 150 metrov s 6 naboji. Preizkus šibrenice in risanice brez nabojev pa bi stal približno 1200 din brez nabojev. Kasneje bi izvajali samo preizkuse z ozirom na varnost, po želji pa tudi glede trosenja in probojnosti.

Mislim, da bi bilo v Sloveniji približno 6000 pušk za takšno preizkušanje ter bi to delo lahko opravile 4 tričlanske komisije z nekaj pomožnega osebja in sicer v glavnem o mrtvi sezoni. Same preizkuse pa menim, da bi lahko izvedli na obstoječih streliščih v Kranju, Mariboru, Ljubljani in Celju. Za preizkušnje šibrenice bi bili primerni povprečni orožarji, vsekakor pa bi morali biti dobri strelci, kar brezpogojno velja za risane cevi, ki bi naj se vse preizkušale pri isti komisiji. Same strokovnjake bi bilo treba dobiti v sodelovanju okrajnih lovskih zvez, TNZ in vojaških garnizij, saj gre za zelo pomemben in nujno potreben varnostni ukrep. Lovci bi morali tu pokazati, da se zavedajo sile in nevarnosti orožja, ki ga nosijo in uporabljajo, ker z njim ne le lahko

ogrozijo lastno življenje temveč tudi solovce, kar ima lahko tragične posledice — trajno invalidnost ali celo smrt.

Vem, da sem s tem načel problem, ki bo morda vsaj v začetku naletel na več ugovorov kot pritrditev, skoraj zanesljivo pa trdim, da je vsaj v petih družinah, kjer za silo na oko orožje poznam, tak preizkus nujno potreben in sicer vsaj na polovici orožja. Praktiki in dobri opazovalci problema mi bodo morda statistično strokovno ali kako drugače dokazovali in pojasnjevali, da problem ni tak in da je predlog neizvedljiv, vendar pa bi opozoril, da se orožje stara iz leta v leto, da je vedno slabše in vedno nevarnejše ter da je treba že enkrat, četudi na primitivnem način, le začeti s preizkušanjem orožja. Dvomim, da bi mogli odlašati s preizkušnjami tako dolgo, da bi dobili popolne preizkuševalne postaje, ki jih imajo tudi drugod po svetu malo. Kot laik v orožarstvu in eden izmed velikih večine tistih, ki smo po vojni postali lovci in zvečine sami polnimo naboje ter uporabljamo starejše orožje, bom zelo vesel, če se ugotovi, da v resnici problem ni tako pereč, kot mislim.

Karel Koren

Lovski opravki v maju

Lov na velikega petelina in ruševca se nadaljuje. Druga koristna divjad je v lovopustu, kar je tudi potrebno, zakaj srna, košuta in gamsova koza naj imajo popoln mir, ko polegajo mladiče ali pa so v zadnjem času brejosti. Strogo moramo paziti, da tuji psi (pa tudi lastni) ne zahajajo v lovišče. Isto velja za domače mačke.

Lisice, kune, dihurji in podlase v tem mesecu neusmiljeno gospodarijo v lovišču, skrbec za hrano svojim mladičem. Zatorej jih moramo uničevati. Mlade lisice hodijo na sonce pred lisičino, kjer jih prav lahko postrelimo. Kdor ima veselje do jamarjenja, jih lahko upleni s psom, prav tako tudi jazbece, ki so v tem času že mesec dni ali poldrug mesec stari.

Ujede gnezdiijo in jih lahko postrelimo ob gnezdu. Divja kura, ruševka, gozdna in poljska jerebica ter fazanka valijo. Ljudi, ki se potikajo po polju in grmovju, je treba dobro opazovati, če ne iščejo gnezd, oziroma jajc. Sumljivo so tudi tisti, ki pridejo po-

vedat, kje so našli gnezdo in prineso jajca ali pa se »usmilijo« najdenih srnjačkov. Napačno je dajati takšnim ljudem nagrado. Kar ni naročeno, ni treba plačati! Povsem druga stvar pa je, če kosce opozori na najdeno gnezdo ali mladiče.

Srnjak je očistil in izlikal roge.

Meseca maja je čas, da pregledamo visoke preže, če so potrebne popravila, ter napolnimo in dopolnimo solnice, kajti ravno ob menjavi dlake ter ob izključno sveži paši je sol divjadi najbolj potrebna. Tudi steze za junijski zalaz očistimo in jih spravimo v red! Na prazninah je treba posejati razne žitarice za prehrano divjadi, da bo ta v manjši meri izstopala na polja kmetovalcev. Iz tega pridelka pa tudi nabereimo potrebno krmo, ki jo posušimo za zimsko krmljenje.

Preglej tudi svojo risanico, pristrelji jo in imej pripravljeno za lov na srnjaka!

(Po dr. Bevku priredil Miloš Kelih)

Lov na divje purane

Zgodaj spomladi sem se nekega dne odpeljal z avtomobilom iz New Yorka v Pennsylvanijo, kjer sem se hotel na lastne oči prepričati, kako je uspelo v tistih gozdovih nasaditi divje purane. Zgodaj zjutraj, ko je bil še mrak in je ležala naokoli lahna jutranja meglica, sem se ustavil v bližini reke Delaware blizu meje med državo New York in Pennsylvanijo. Hrup motorja je splasil na nekem z grmovjem obraslem gričku velikega ptiča. V jutranjem mraku sem razločil samo dolg vrat in po značilnem letu sem spoznal, da gre za divjega purana. Videl sem, kako je zaplaval počasi proti reki pod menoj. V kratkem času sem jih spodil še deset. Lahko si predstavljate, kako mi je bilo prijetno kot navdušenemu lovcu, ki si je vedno želel, da bi položil na perje divjega purana.

Od tu sem se odpeljal v enega državnih rezervatov v okolici hriba Pocono. Tam sem videl cele jate. Čudovito lep je pogled na tega ptiča. V pomladanskem soncu so se svetile in prelivalle žive barve perja. Videl sem jih, kako so zvedavo stegovali dolge vratove z rdečimi »podbradki«, kakor bi hoteli ugotoviti, kdo jih je prišel motiti v njihovo kraljestvo. In ko sem se jim približal, so stekli, se skrili v grmovje ali pa odfrčali nad grmovjem v gozd.

Divji puran je zame simbol preproste, deviške Amerike, kakršna je bila v časih kolonizacije. V takratnih gozdovih jih je bilo mnogo. Lahko jih je bilo tudi loviti, ker niso bili preveč boječi. Že pred letom 1930 so jih pa že skoro povsem iztrebili ter so se nato purani umaknili preko južnih meja severnoameriških držav. Vzrokov je bilo več. Predvsem niso imeli več miru, gozdove so začeli izsekavati in ponekod požigati, mnogo puranov so pa tudi postrelili in polovili s pastmi. Toda tudi v Ameriki so začeli že pred desetletjem resno razmišljati, kako bi na področjih, ki bi ustrezala, ponovno nasadili divje purane. Ugotovili so, da se je v južnih področjih na bregovih reke Susquehanna obdržal star avtohtoni rod divjih puranov. Skriti med hribi in v težko dostopnih krajih so preživeli vse burje in uničevalne pohode moderne civilizacije. Ko pa so našli nekaj samcev iz tega področja, da bi jih potem sparili z napol divjimi samicami iz drugih področij, so se pojavile težave. Divji purani-samci so se

Tito med lovci v

Bil je lep poznojesenski dan. Vreme kakor naročeno. Sedeli smo pod košato smreko, se pogovarjali o lovu, hkrati pa poslušali in nestrpnost pričakovali. Minute so tekale kakor večnost. Končno je prišel. Spremljal ga je tovariš Matija. Oba sta bila vesela in nasmejana.

Prisrčno smo se rokovali z dragimi gosti. Tito se je zanimal za razmere in divjad v našem lovišču. Povedali smo mu poleg drugega tudi to, da imamo »na piki« krasnega kozla starca. Obraz, že prej jasen, se mu je še bolj zvedril. Takoj je preizkusil svojo puško in seveda odlično zadel. Še: »Dober pogled!« in krenili smo.

Pot je bila precej dolga in naporna, zato smo dvakrat počivali. Tito se je prisrčno smejal lovski latinščini in veselim lovskim zgodbicam. Čas je hitro mineval. Po dolinah in robih so se že začele vlačiti temne sence in o mraku smo prišli do lovske kočice. Zakrožila je steklenica žganega, prižgali smo si cigarete in posedli na opazovalnico pred kočico. Z daljnogledi smo opazovali trope gamsov, ki so se mirno in brezskrbno pasli po grebenih in jasah. Toda, kakor zanalašč! Kozla starca ta večer nismo opazili.

Zjutraj je bilo nebo kot umito, nebo brez oblaka in vrhovi gora so rdeče žareli v jutranjem soncu, doline in globeli pa so se pravkar počasi prebujale. Vreme kot nalašč za zalaz. Veter je bil ugoden. Vsak hip sem imel daljnogled na očeh. V pričakovanju, da bom zagledal kozla starca, so mi roke podrhtavale od nemirne napetosti živcev. Že smo prispeli na greben, toda »starec« je bil muhast in kakor, da bi slutil, da so mu štete zadnje minute, je trdovratno ždel nekje v rušju in nas vstrajno »vlekel za nos«.

Nenadoma je nam nasproti izza rušja skočil močan gams in obstal. Previdno sem dvignil daljnogled in pred očmi mi je postalo rdeče, zakaj spoznal sem, da je pravi. Tito je bil v tem trenutku že pripravljen s puško, naslonjeno ob korenino starega macesna. Odjeknilo je prek skal in grebenov, kozel pa se je povzpел smrtno zadet v prsi na zadnji nogi in omahnil z grebena na melišče. Prisrčno smo čestitali maršalu za lovsko pravičen strel in se z njim vred veselili lepe trofeje.

Potem smo pot nadaljevali. Lovska steza je postajala vedno bolj strma, okolica pa divje lepa. Naš naslednji cilj je bil vrh grebena. Povzpeli smo se na 1700 metrov, na čakališče za pogon. Tito se je prvi povzpел na vrh grebena po klinih in jekleni vrvi ter nam potem ves nasmejan dejal: »Smo pa alpinisti.«

Komaj smo se na čakališču malo umirili, smo že zagledali trope gamsov, ki so se nam previdno bližali. Čudovit prizor! Glasovi gonjačev so postajali še bližji in vse bolj razločni. Več

zelo slabo počutili ter sploh niso hoteli jesti in niso pokazali tudi nobenega razpoloženja, da bi se začeli »ženiti«. Treba je bilo najti drugo rešitev. Sklenili so, da bodo samice odnesli v divjino k samcem, da bi se tam sparili. To pa ni bilo tako lahko. Divji purani imajo čisto posebno način »ženitve«. Vsak samec si sam izbere svoj »harem« in to na poseben način. Ko pride čas paritve, začne samec s svojo »ljubezensko igro«. Razširi perje, napne prsi in se začne tako našopirjen »voziti« med drevesi v

bližini samic. Vabi jih s svojevrstnim gruljenjem in čaka, da mu samice sledijo, ko jih je že dovolj »očaral«.

Na področju, kjer so se divji purani najpogosteje zadrževali, so ogradili približno dva hektarja z dva metra in pol visoko železno mrežo. V ta veliki »kurnik« so potem vtaknili samice, ki so jim pred tem porezali peruti. Ko so samci začeli vabiti samice, so stekle v smeri, kjer so se oglašali samci. Toda prišle so samo do mreže, dlje ni šlo. Samcem se je zdelo čudno, kaj je s temi

Kamniški Bistrici

Tovariš Tito med počitkom na lovu

kot sto gamsov, vznemirjenih in plašnih, je bežalo mimo čakališča. Hohoji obeh skupin gonjačev so se združevali in burkali kri lepim živalim. Tito je ustrelil še enega kozla, nato pa odložil puško in užival v opazovanju ponosnih živali, ki so gospodarji naših planin. V očeh mu je bilo brati, da se mu zdi lepše opazovati, kot pa streljati. Ko sem ga tako gledal, sem se zavedel spoznanja, da v njegovih prsih bije srce pravega lovca, lovca, ki divjad ljubi, ki ljubi vse, kar je živega in dobrega. Zato sem mu na tihem zaželel še mnogo lovskega užitka v naših gorah in da bi še dolgo zdrav zahajal v naša lovišča.

Milan Kemperle

samicami, da ne pridejo za njimi. In ko jih ni bilo, so se oni »ponižali« in šli pogledat bliže. Niso mogli razumeti, kaj se je pripetilo, da so te samice tako »ponosne« in se kot po navadi ne odzovejo njihovemu ljubezenskemu klicu. Približali so se mreži, toda tedaj so bili oni zopet »preponosni«, da bi preleteli mrežo. Čakali so, da bodo to storile samice.

Končno je zmagala »ljubezen« nad ponosom in samci so začeli letati čez ograjo ter se »ženiti« s samicami. Namen je bil dose-

žen. Za mrežo so našli dovolj jajc, ki so jih oplodili purani. Pobrli so jajca ter jih odnesli v inkubatorje, kjer so se zlegli po 28 dneh mladi purančki. Samice so potem obdržali toliko časa, da so odrasle in jih zopet spustili v »ženitne kletke«. To so potem ponavljali nekaj let, dokler niso vzredili pristno raso starih ameriških puranov.

V Pennsylvaniji je sedaj že približno 60 000 divjih puranov. Sicer jih še vedno umetno vzrejajo in spustijo vsako pomlad še okoli 3 tisoč samic, na jesen pa

še 3 tisoč samcev. Letno pa lahko po dosedanjih računih lovci že odstrelijo okoli 20 tisoč puranov, ne da bi bil s tem ogrožen normalen prirastek.

Iz Pennsylvanije pa so se začeli divji purani širiti tudi v druge ameriške države. Lovci v državi New York so zamenjali svoje madžarske jerebice za pennsylvansko raso divjih puranov. Ko so videli, kako je nasaditev uspela, so se opogumili tudi v državah Illinois, Wisconsin, Michigan in drugih.

Ameriški lovci so ponosni na svoje divje purane. Pravijo, da je to v tradiciji, ker so jih še bolj cenili v bližnji preteklosti.

V jeseni se bom ponovno odpeljal v te kraje, kajti sedaj sem se na lastne oči prepričal, da je resnica, kar so pripovedovali. V tistih gozdovih je polno divjih puranov. Poskus je uspel. Komaj čakam jeseni, da se odpeljem s svojimi lovskimi tovariši v te kraje: toda takrat s puško in z mnogo naboji. Ni si težko predstavljati, kakšen lovski užitek je v letu sestreliti divjega purana, ki tehta tudi do devet kilogramov.

John M.

Srnja družina in mačka

Bilo je 20. februarja letos. Pri obhodu po revirju me je pot peljala skozi Glažuto. Dan je bil lep; na prisojni rebri je sneg že popolnoma skopnel. Ko sem se razgledal po rebri, sem opazil, da se na robu gozda pase srnja družina. Ob ugodnem vetru sem jo zalezal na kakih 60 metrov ter jo opazoval z daljnogledom. Opazil sem nekaj posebnega.

Na bližnjem parobku je sedela logarjeva mačka in si na toplem soncu ogrevala premrzle ude. Srnini mladiči so se mirno pasli, mati srna pa se je, takoj ko je mačko ugledala, vznemirila ter se ji začela bližati. Ko je prišla prav do nje, je začela bokati, mačka pa se je obračala sem in tja, nato pa jo naglo ucvrla domov. Tudi mati srna je nato počasi odšla s svojo družinico v goščo pod okrilje mogočnih jelk.

Odšel sem dalje, toda pred oči mi je stalno prihajal prekrasen prizor s sončne rebri, ki mi bo za vedno ostal v spominu. Spoznal sem, kako živali zelo ljubijo in varujejo svoj zarod.

Tone Rus

Svatje s krivci

(za lovski naraščaj)

Čepeli so že nekaj dni v votlinah pod gostim ruševim grmom, kamor so se prekopali skozi mehek pršič, ko je jelo znova mesti in so čutili, da prihaja huda zima. Stara ruševka, dve lepo grahasti jarici in ruševca-jarček so bili. Jarica Kokica ni mogla mirovati. Ves čas si je s kljunom urejala svoj rjasti, nekoliko sivkasti in črnopegasti plašček. Pri tem je s kostanjevorjavima očescema ogledovala mladega ruševca Pihavčka. Ta je bil po barvi ves drugačen. Na prsih in na vratu se je že nekoliko kovinasto, sinječrno svetil, ostalo še sivkasto in rjavo, drobnejše grahasto perje pa je bilo temnejše kakor mladih kokošk. Krajna repna peresa, čeprav še bolj rjava in ozka, so se že vihala v prve krivce. Počez čez perutnice se je kazala že skoraj bela pisa in na zgibu blede pegica, bodoče belo okence. Pihavček je čepel na ruševi in k tlom pritisknjeni veji. Dremal je s povešenim repom in pritegnjeno glavo. Včasih je leno odprl eno oko, nagnil glavo in poškilil na drugo jarico, Gegico, ki je kakor pisan košek ždela pod njim na odpalih ruševih iglicah.

Prijetno zatišje je vladalo v teh vijugastih hodnikih in votlinah, da se je vsem dremalo tembolj, ker je bilo navzlic belim snežnim stenam nekoliko mračno.

»Kako, da se nič ne zdani, le še bolj mračno postaja«, je zazehala Kokica. »Rada bi se pasla, pa se slabo vidi«.

»Nad nami je debel sneg in čutim, da še pada. Zato se dela mrak in treba bo kar v mraku za hrano«, je odvrnila stara ruševka Koka. Pihavček ki je močan, nam bo pomagal, da se prekopljemo še do drugih votlin, da bo zopet kaj za v kljun. Izbirčni pa ne smemo biti. Pred dvema zimama se nam je kaj slabo godilo. Votline pod snegom so bile bolj stisnjene, sneg trd, da nismo mogli grebsti in se prekopati na vrh, nas pa več. Jarice so umirale od gladu, le dve starejši s petelinom sva bili še nekako pri sebi. Zaman smo klujuvali in praskali,

Zvone Vidic: Zadnji ruševčev pogled

da so nam kljuni krvaveli in se nam lomili kremp-lji. Ko smo že čisto obupali, smo zaslišali bučanje. Vihar je zajel goro, da se je stresla zemlja. V to hrumenje se je pomešalo lomljenje in strašen tresk. Vse se je zamajalo in zmedlo okoli nas, ruševje je ječalo in pokalo. Ko sem prišla nekoliko k sebi, se je skozi špranjo v snegu svetil dan. Z zadnjimi močmi se je nas troje prerinilo na prosto. Vse ostale našega rodu je zakopalo in pomečkalo. Zunaj smo videli, da je nad nami vihar podrl dva stara, košata macesna, ki sta prinesla nam rešitev, ostalim smrt.«

Vsi trije mladi so iztegnili vratove, da bi bolje prisluhnili, če se morda kaj podobnega ne dogaja tudi tokrat. Gegica, ki je čepela na kopnem, je pozorno nagibala pisano glavico in menila, da v snegu nekaj škrablja in praska. To se je ponavljalo in Gegica se je vznemirjala. Njen košek perja se je sločil, postajala je čedalje tanjša in iztezala je vrat.

»Neumnica«, se je obregnil Pihavček, »Miška škrablja ali pa nekje naši sorodniki brskajo za hrano. Sicer pa imam že dosti tega čepenja, bom kmalu zlezal ven.«

To je nežno Gegico užalilo, da se je kljubovalno našopirila v košek in potopila glavico v mehko perje, da bi več ne slišala praskanja, ki jo je motilo. Ravno je malo zadremala in sanjalo se ji je, da v družbi svojih sestic in bratcev z materjo zoblje sladke borovnice, ko jo zdrami gomaz, ki je prihajal iz snega. Brž malo privzdigne glavico in na tisti strani odpre oko. Od bele stene se odloči kepica snega in skozi odprtino zažarita krvava plamena. Jarica je otrpnila, okamenela in strah ji je stisnil grlo. Hip nato se ji izvije obupen krik: »Pomoč, smrt!«

»Bežite!« je zavpila stara Koka, toda črna žival z rumenim grlom je že zgrabila Gegico za vrat. Kratek jok in trepet jarice in že je bilo konec mladega življenja. Zlatogrla kuna je pila, pila kri...

Vsa trepetajoča je sedela Kokica sama v nizki košati smreki. »Kdo ve, kam sta se zatekla Koka in Pihavček«, je vzdihnila ob misli nanj, ki je bil velik in močan. Strah jo je bilo tembolj, ker se je spomnila, kako je sivi kragulj ugrabil eno izmed njenih sestic, ko jih je mati prvič spravljala spat na gredo goste smreke, ko so še tako slabo frčale.

Vse je bilo pod globokim snegom, nič kopnega ni gledalo iz mrzle beline. Kaj naj je? Tedaj se je spomnila pretekle zgodnje jeseni, ko jih je mati peljala niže v visok gozd, kjer je bilo jagod vseh vrst na pretek, nebo so pa zastirale košate veje, da jih od zgoraj ni mogel opaziti ne orel ne krokav. »Tam bo gotovo kaj za kljun in varnejše bo«, si je rekla. Pazljivo je pogledala okoli sebe in skozi špranje snega na vejah proti nebu, če ni na njem morda sumljive sence. Potem se je pognala z veje in se v vrščem letu spustila nizdol. V gozdu je pristala...

Na krivenčastem macesnu sredi ruševja je hladen jutranji veter, ki je potegnil z gore, zbudil Pihavčka. V pišu so mu zaplapolali krivčki, na vsaki strani repa po dva. V gore je silil jug, ki je rešil drevje snega in na prisojnih bregovih prebodel sneg do kopnine.

»Ej, vraga, kmalu bi bil zaspal«, se je pretegnil že skoraj črni mladeč, ko je začul nad seboj v skalovju hrkanje belke. Zvezde so bledele in jutranjica je sijala tako močno, da je njena zelenkasta luč risala prozorne sence po snežni belini.

»Danes ukanim starega«, si je mislil Pihavček. »Planja je velika in na zgornjem robu, pod macesni, so rade putke«. Ko mu je veter prinesel rahel »ču-huj« starega, je vedel, da je daleč spodaj na planji, kjer je že kopno. Tedaj se je odločil, se zravnaval na veji, iztegnil vrat in mladeniško zapihal »či-šij« in pri tem močno odprl kljun, da bi bil glas krepkejši. Ravno, ko je hotel ponoviti klic na korajžo, ga je zmotilo drsanje po trdem snegu. Planinski zajec, ves marogast, ne bel ne siv, kakor da se je valjal po blatu, se je primotal skozi ruševje in drncal v breg. Za njim sta se v majhnih presledkih pripodila še dva za zajko.

»Planinski zajci se ženijo«, je pomislil Pihavček in se odgnal z gredi. Spomnil se je zale Kokice.

Čez nekaj dihov je stal kakor črn kipec na snegu, blizu macesnov. Nič se ni ganil, še dihal ni, le gledal in poslušal je. Zdelo se mu je, da sliši iz ruševja mehki »ong-ong« Kokice, ki vabi. Pred kratkim sta se srečala in prepoznala na neki kopnini, kamor sta se prišla sončit in kopat v pesek. V navdušenju je privzdignil peruti, da sta se zasvetila sedaj že bela pasova na njih, in zapihal »či-šij, či-šij«. Kokica se ni oglasila, pač pa je prišel od spodaj trd grozeč »ču-huj, či-huj«. Pihavčku je zaprlo sapo in umaknil se je pod macesne.

»Stari je slabe volje«, si je dejal in neodločno obmiroval, ko je začul spodaj rezek ropot perutnic in jezno pihanje. Iz omahovanja ali bi se umaknil ali kljuboval, ga potegne Kokica, ki je stala pred njim vsa žametna in mlada, ter ga žareče gledala. Korajža mu je napolnila mlado srce, razpel je krivčasti rep, razprl peruti do tal, se nagnil močno naprej, kakor da se priklanja oboževanki, in napihnil vrat, kolikor je le mogel. Zagrutil je svojo najlepšo pesem z visokim, mladim glasom, in pri tem zapelel kočijo okrog brhke jarice. Ko jo je tako dvakrat obkrožil, se je vzravnaval, pritegnil in povetil rep, pogladil našopirjeno perje in vrat ter hrabro, na vse grlo zapihal...

Ko je potem čepel skrit in pretepen v ruševem grmu, ni prav vedel, kako se je zgodilo. Spominjal se je le, da je stari privršal kakor huda ura, treščil vanj, ga podrl, zgrabil za vrat in ga bil s kremplji in perutnicami, mu kljuval rožo in pulil šope perja z glave in vratu. Peklo ga je po vratu, razcefrana roža ga je ščemela, vse kosti so ga bolele. Najbolj pa ga je bolelo, da je to njegovo sramoto in poraz videla Kokica.

*

Kokici ni šel iz uma ne njen mladi znanec, ki je bil tako tepen, temveč zmagovalec. Močan, drzovit, ves črn v sinjem blesku, s čudovitima rožama na glavi in v repu na vsako stran s četvero širokih, srpastih krivcev!

Vsako jutro je prisluškovala njegovim klicem na korajžo in dolgim kiticam mehkega gruljenja: »Grururu- rugrururu- grururu- rugruh...«, s katerim je grahastim lepoticam razodeval svoja ognjevita čustva in hrepenenje.

Pomlad je hitro tajala sneg in tudi srce vitke jarice. Sredi planje je ostal le še bel otok in na njem je črni svat s krivci pozival na boj, se boril, plesal, skakal in godel. Sleherno jutro je napihoval kovinasto svetleči se vrat, da je grgralo in žvrgljalo v njem. Ko je posvetilo sonce na planjo, je zletel na bližnji macesen in tam brez konca in kraja nadaljeval s svojo svatovsko pesmijo.

Mladi Pihavček se na planji ni upal več oglašiti. Posedal pa je po tistih macesnih, pod katerimi je bil poražen. Tam ga stari ni mogel tako iznenada napasti. Zato je včasih malo zapihal in tudi zagrutil, največ pa obiral macesnovo popje, ki je brstelo.

Zvone Vidic: Prijetno presenečenje ob lovu na ruševca

Neko jutro se mu je pridružil tovariš in oba sta z vrha macesna opazovala starega na njegovem belem plesišču. Čez čas sta zapazila, da je iz grmovja stopila kokoška, in začela njen vabeči glas, ki svatom s krivci razburja kri. Stari je poskočil, zavriskal: »Kruag-čušč-huj«, in prhnil proti putki. Spotoma se je našopiril in zagrutil ter v čedalje ožjih krogih dvoril nevesti. Ta se je pritisnila k tlu in obračala glavo za plešočim ženinom. Ko je priplesal prav do nje, je stekla proti grmovju in hrepenee povabila. Pihavčku se je zazdelo, da je Kokica. In stari je svojo blestečo svatovsko kočijo zapeljal za njo. Gosto grmovje ju je zakrilo...

Zavist je prevzela oba mladeniča na macesnu, da sta za hip pozabila na drugo okolico. Nenadoma pa završi nad njima, piš ju zbega in strahoviti kremplji pograbiijo tovariša. Smrtni krik se je izvil mladeniču, ko so mu orlovi kremplji prebodli srce in pljuča. Naslednji hip je visel kakor mahedrava cunja pod perutnicama mogočnega roparja, ki je izginjal za grebenom...

*

Kokica je ob veliki skali pod skoraj neprodinim ruševim grmom izbrskala plitvo jamico, nekoliko nastlano z odpadlimi ruševimi iglami in travnimi bilkami. Malo strah jo je bilo v tej samoti, ko je skrbno grela svojih osem umazano rumenih, na gosto rjastih in sivo pikastih, lisastih jajčec. Njen ženin, prej tako ognjevit, se ni pokazal. Potepuh je, kakor vsi petelini. To ji ni bilo žal, saj bo imela družinico.

Toda brezskrbni lepi dnevi so minili in tudi že prijetno pomladansko vreme se je izprevrilo. Zadivjal je vihar, da so bučale gore, megle so padle

Zvone Vidic: Tihožitje v ruševčevem domovanju

nizko, da se je delala tema, snežilo je. Veter je sipal sneg in uboga Kokica je bila že čisto zasuta. Le glavica ji je še molela iz mrzlega prahu in rjavi očesci sta plašno prosili pomoči. Kar je le mogla se je pritisknila na gnezdo in razprostrla perje, da bi obvarovala bodoči rod pred mrzlo smrtjo. Metej ni popustil. V oblakih se je valil sneg pod sunki vetra. Prihrumel je vrtnec, zavil grm v snežno meglo, in ko je v divjem pišu odplesal, je bila kokoška zasuta. Bela smrt se je plazila okoli gnezda. Toda pogumna kokoška je vdana v usodo, vztrajala. Znova je zarjul vihar, zavrtinčil sneg in v divjem kolobarju odvihral. S seboj je potegnil snežni nasip nad gnezdom, gnezdo je bilo prosto, rešeno. Rešeno, če znova ne pridivja ali če se skozi goščo ne priplazi štirinožni ropar, kuna ali lisica. Teh se je kokica nagonsko najbolj bala.

Ponoči se je zjasnilo in strupen mraz je pritisnil, da je stresalo kokoško na gnezdu. Prej pod snegom je bilo vsaj toplo, le ganiti se ni smela, da bi se mrzli snežni puh ne vsul skozi perje na zaležena jajca, ki bi omrznila. Slabost ji je meglila oči, saj že več dni ni nič zaužila, ker ni smela zapustiti gnezda.

Končno je vzšlo sonce in ogrelo trepetajočo mamico. Grela je in pripekalo, da je ginil sneg in ledena snežnica se je v potokih zlivala po bregu.

»Kaj če zalije gnezdo, je skrbelo kokoško, da se je dvigala na gnezdu in se plašno ozirala. »Družine ne bo«.

Tako sta se nekaj dni vrstila ponoči mraz, podnevi voda. Gnezda ni zalila, varovala ga je skala.

Dva dni za tem so jeli kebkici lezti iz lupin in kokoška se je še bolj razkošatila, da bi ogrela in posušila navorojenčke. Kako prijetno je vrlelo in ščegetalo po trebuhu, ko so malčki rogovili pod njo. Saj je bila revica od tritedenskega ležanja spodaj na pol gola. Eno jajce se ni izvalilo. Morda je bilo preveč na robu in je omrznilo. Kokica je čutila, da so kebkici suhi, da so nemirni, ker bi že radi tekali. Saj so kar naprej vtikali glavice skozi njeno perje. Tedaj se je spomnila svoje matere, kako jih je vodila, učila in svarila, kako jih je varovala in branila pred roparji. Z mehkim vabečim

»gok-gok«, je vstala in sedem puhastih, pisanih kepic odpeljala v goščavo.

Teden kasneje je previdno vodila družinico navzdol v redek grmast gozd, kjer je bilo dovolj hrane, mrčesa, črvov, pajkov, ličink, bub in nežnega rastlinja. Bilo pa je kebkov le še šest. Najmanjši je po nekaj dneh zbolel. Postal je krmežljiv, iztrebki so se mu lepili na zadku in neki dan je zaoštal. Morda se je prehladil, ko jih je prve dni presenetila mrzla ploha.

Na skali, visoko nad njimi je sedel krokra in z ostrimi očmi prebadal grmovje, išoč plen za svoje požrešne mladiče v previsni steni. Zdelo se mu je, da nekaj migota med gostim rastjem. Kokica je pridno brskala in razgrebala prst in stelo ter vabila malčke, da so pobirali mrčes, katerega jim je razkljuvala, pa tudi podajala v kljunčke. V svoji vnemi je večkrat katerega zadela z nogo ob krepkih zamahih, da se je vrisoč prekopicnil, a se takoj pobral in pozabil. Zlasti je iskala mravljišča, kjer so se najbolj mastili z mravljinčjimi bubami. Kokoška je pravkar z vso vsmo razgrebala mravljišče in manj pazila na okolico.

Krokra je vedel, da se ne sme kar naravnost spustiti navzdol, ker bi ga izdal piš njegovega trdega perja v zraku. Zagnal se je proti vetru, da je zajel dovolj zraka pod peruti in rahlo, kolikor je mogel, odletel v drugo smer za gorski hrbet. Tam se je v vršečem letu vrgel navzdol do gozda ter med vrhovi drevja previdno plaval proti mali jasi, ki si jo je zapomnil. Zadnji hip je kokoš začula rahlo švistanje v zraku in zapazila črno senco.

»Oak«, je rezko zavpila, ker jo je bil krokra presenetil.

Bliskovito so kebkici skočili narazen in tudi že k tlom pritisnjeni ter med travo in stelo zariti, okameneli. Le eden se je hip zakasnil, ker se je v naglici spotaknil in prevalil ter pri tem zamahnil s perutkami. To ga je izdalo in ravno ko je hotel smukniti pod travno rušo, ga je zadel cepinasti kljun krokra in mu zdrobil hrbet. Kokoška se je nasršena vrgla proti črnemu roparju, ga tolkla s perutnicami in nekaj časa tekla za njim, ko se je s plenom vijugal med drevjem na prosto. Še dolgo je vsa zbegana in razburjena tekala sem in tja in sklicevala družino. Odpeljala jo je v jelševo grmovje v močvirnatu kadunjo ob izviru studenca. Tam so se skrili.

Čez dan se je vreme zopet izpreverglo. Ledeni veter je pripodil meglo, jel je padati mrzel dež, potem sodra in končno sneg. Ruševka se je zatekla s prezebajočimi kebkici pod košato smreko in jih pokrila s svojim perjem. Vso noč je bilo neurje in iglasta streha ni več držala. Mladiči so bili zjutraj lačni in premraženi ter so s piskajočimi glaski jokali. Po hrano so morali. Toda spotoma se jim je puhasto perje v mokrem snegu zmočilo, da jih je treslo in so se kebkici kakor mokre miške opotekali za materjo, ki jim je skušala izpod snega kaj izbrskati za prazne želodčke. Zaradi joka malčkov je pa opustila brskanje, naredila košek, da pod seboj ogreje in posuši otročiče. Zopet je bila noč, dolga in mrzla.

Zjutraj so šli za njo le še štirje. Dva sta omagala, eden je ležal že negiben, drugi je vil z glavico in ječal. Nič ni pomagalo, da ga je mati vabila in mu pomagala s kljunom na noge. Čez čas se je tudi ta umiril.

V četrtem tednu so bili mladiči že toliko krepki, da jih je ruševka vodila na najvišje ležeče gozdne poseke, kjer so zorele jagode, maline in borovnice. V tem obilju so kmalu pozabili prestane tegobe in so se brezskrbno pasli.

Na skali ob poseki je čepela razkuštrana in shujšana lisica in oprezala za hrano svojim vedno lačnim mladičem. Zazdelo se ji je, da se med borovničjem nekaj giblje, ker se je to včasih zamajalo. Kebčki so skakali kvišku in trgali sladke črne jagode. Oprezno se je zmuznila s skale in se tiho-tapila bliže. Zapazila je piščančka in se prihulila, da ga zaleze. Pri tem je morala čez podrto trhlo deblo in njen rjav kožuh se je za hip pokazal iz borovničja. To je pa opazil parček črnih, belo grahastih krekovtov z drevja ob poseki in zagnal je svarilen vrišč. Da bi ruševka mogla pregledati okolico, se je frfotaje pognala v zrak. Opazila je res lisico, ki se je tiščala ob deblu. Zakričala je za poplah, da se mladina skrije. Toda vedela je, da se lisica ne da kar tako odpraviti, ker ima dober nos. Tleskajoč s perutnicami, se je dvignila nad rjavko, da je odvrnila pozornost od družinice. Nato se je spustila na bližnji štor ter omahovala, kakor da je ranjena. Lisica se je dala premotiti in planila proti njej. Kokoška je odskočila, zatrepala s perutni, se vrgla v borovničje ter se prhutajoč in poskakujoč izmikala napadajoči lisici. Končno je v tej za Kokico utrudljivi smrtni igri, lisica popustila. Šele po dolgem, ko so gorski stražniki, krekovi že zdavnaj utihnili, se je po ovinkih z vso previdnostjo vrnila k družini in jo poklicala iz skrivališč.

*

Po petem tednu starosti so mladiči prestali prvo golitev ter so že toliko poprčevali, da so mogli z materjo nočiti na gredi. Sedaj so bili bolj varni, vsaj pred štirinožnimi roparji. Ko pa jim po drugi golitvi na jesen začne poganjati starostno perje in se po barvi že ločijo jariči od jaric, se družinsko življenje čedalje bolj rahlja. Petelinci poiščejo svoje vrstnike, tako tudi jarice in v brezskrbni družbi se klatijo naokoli. Včasih jih zanese prav daleč, da se ne vrnejo. Ruševci radi potujejo.

Tako se je prvo svojo pomlad potepal tudi Pihavček. V to veseljačenje pa je kanila kaplja strahu, ko jim je sokol ugrabil tovariša. Preletali so drug za drugim planjo. Ko je letel četrty, se je z neba odtrgal sokol, med letom zgrabil ruševčka in v rumenih krempljih otepajočega odnesel po bregu navzdol. Pihavček je bil tako prestrašen, da si kot zadnji, ni upal preleteti jase in tako je zgrešil svojo družbo, ki se je skoraj gotovo odselila. Ostal je sam. In ko je pritisnila tista huda zima, se je po naključju znašel s staro Koko in jaricami Kokico in Gegico v zavetju pod snegom, kjer je žalostno končala Gegica. Tisto leto, ko je stari ruševce pretepel Pihavčka in mu izbil misel na Kokico, ga je še enkrat usoda preizkušala. V golitvi je bil namreč zgubil hkrati toliko letalnih peres, da skoraj ni mogel leteti. Skrival se je po grmovju. Takega je zalotila lisica in ga neusmiljeno gonila ter hlastala po njem. Zaradi grmovja in škrbastih perutnic ni mogel vzleteti in trda mu je predla. Ves upehan je na srečo pribežal na strmejši parobek, s katerega je zajel toliko zraka pod peruti, da se je mogel po zraku spustiti nizdol. Pa tudi lisica se je pognala za odmikajočo se pečenko, hlastila za njo in Pihavčku za slovo izpulila oba leva krivčka. Sreča, da nista bila že nova, ker bi ga sicer kokoške kot pohabljenca, spomladi ne marale.

*

Tretjo pomlad je bil Pihavček fant od fare, pravi in cel Pihavec. V repu so se mu ob vsakem kraju postavljali po trije srpasti krivci in četrti se je tudi že vihal. Podrepnik je bil snežno bel in enako pas čez perutnice. Kadar je vršal skozi zrak, sta se mu perutnici spodaj srebrno svetili in krivci so v vetru vihrali. Ves je bil črn, prsi in vrat pa sta se izpreminjala v sinjem blesku. Na glavi so se mu utrinjale ognjeno rdeče rože, kakor da nosi čepico na dva rdeča grebena. Lep je bil, krepek in pogumen.

Nekaj ga je neslo na tiste macesne nad planjo. Večkrat je v soncu posedeval na njih in opazoval zasneženo okolico, iz katere še ni bilo pomladnega glasu.

Neko sončno popoldne zasliši »ču-huj!« To ga je zdramilo iz lenobne dremavice, da se je vzravnal in iztegnil vrat. Spomnil se je Kokice in svojega sramotnega poraza v pretekli pomladi. Jezno je odgovoril »ču-šš-huj!« ...

Topla pomlad je razgrizla sneg tako, da je ležal le še v veliki kadunji sredi planje. Komatar in drozg sta vsako jutro žvižgala in vriskala, grahaste kokoške so vabile iz ruševja.

Pihavček je še v mraku privršal na snežni otok. Takoj za njim je vpadel stari. Stala sta nepremično vsak na enem kraju belega plesišča in se motrila. Končno je v Pihavčku zmagala kljubovalnost in zapihal je. Tedaj se sproži pod njim stari, odžene se v zrak, zaropoče s perutni, grozeče zapiha in se prhutaje, odbijajoč se od tal, kakor črna žoga, požene proti tekmeču. Pihavček se je prihulil, nasršil perje in se pognal proti nasprotniku. Kakor blesteča srednjeveška viteza na turnirju sta treščila drug ob drugega. Opotekla sta se vznak, a brž s perutnicami ujela ravnotežje. Med tem sta usekala s kljuni, se frfotaje pognala kvišku in udarila s kremplji. Plesišče se je izpremenilo v bojišče. Tleskanje in fofot perutnic se je razlegal v jutranjo zarjo. S kljuni spoprijeta sta se valjala, prekucovala in se vlačila po trdem snegu. Upehana sta se večkrat izpustila in si zadihana z režečimi kljuni pretela. Pihavček se je krepko ustavljal. Toda starina je bil bolj izkušen borec. Bliskovito je zgrabil tekmeča za grlo, ga prevrnil na hrbet in ga jel obdelovati s perutni in kremplji, kakor boksar. Pihavčku so pojemale moči in ginil pogum. Z naporom vseh sil je z nogama odrinil silaka raz sebe, se pobral in stekel navkreber proti mecesnom. Stari je vihral za njim, vendar je imel strah dovolj hitre noge, da je stari hote ali ne hote zaostajal in se je preganjani mogel rešiti v ruševje.

Zmagovalec se je ustavil, se vzravnal, se ozrl okoli sebe in srdito zapihal: »Čšš-ču-huj!«, češ, tukaj sem! Razpel je košati rep, da so se krivci pomočili v srebrno roso, nabrekli vrat in črni svat s krivci je zagodel... Tedaj je z bližnjega ruševga grma šinila strela in med ostrim pokom vrgla godca ob tla, da se je črno in belo perje zakadilo po zraku.

Lovec je štel krivce, eden, dva, trije, štirje... in še peti nakriviljen. S kapljicami krvi, ki so drsele ruševcu po kovinastem vratu, je orosil rušev vršič in si ga zataknil za klobuk...

Tretje jutro je bil gospodar planje Pihavček in Kokica je bila njegova...

M. Š.

Veša Kvonezin (Siva Sova) indijanski lovec in pisatelj

LOV NA SKRAJNEM SEVERU

Med prvo in drugo svetovno vojno je Kanada postala mnogim našim ljudem enačica za deželo hitrega zaslužka in blagostanja. Tisoči slovenskih izseljencev so v tem času iskali svoj vsakdanji kruh in hiter zaslužek v tem delu ameriškega kontinenta, ki je prav tedaj dobival svojo novo obliko in vsebino. Stroj je z divjo naglico spreminjal to deviško zemljo prerij, nepreglednih samotnih gozdov in skrivnostnih planinskih jezer, kjer je do tedaj nemoteno živel rdečko-koži Indijanec. Ogromna naravna bogastva so nudila vse pogoje naglemu razvoju industrije. Civilizacija in z njo nov način življenja sta pa izpodjedla tla rdečkožemu domorodcu in ga vedno bolj potiskala v nenačete predele severne divjine, z njim pa tudi živali, posebno še njegovega »malega brata« bobra. Ta dragocena, nenavadno bistra žival, ki je skozi stoletja zalagala civilizirano belokožno ljudstvo s svojim dragocenim krznom, je delila usodo z domorodnim rdečkožcem. Danes je bober malodane popolnoma iztrebljen iz kanadskih gozdov, deloma zaradi brezvestnosti in pohlepnosti »lovcev-kožuharjev«, deloma pa zaradi sile in potrebe — kajti kdor ni prinesel v trgovino kožuhovine, ni dobil ne moke, ne smodnika in ne denarja. Med temi traperji so bili tudi mnogi naši izseljenci, kamor jih je vrgla brezposelnost in beda.

Veša Kvonezin Siva Sova, domorodni indijanski pisatelj, ki je vse to sam videl in doživel, opisuje na svojstveno prikupen in preprost način vse to življenje v svojih spisih, predvsem v knjigi »Ljudje skrajnega severa«. Iz te knjige priobčujemo odlomek iz poglavja »Življenje bobrovega rodu«.

Premražen sem čepel v rosna-tem žajbljevem grmu na robu brezimnega jezera. Začelo se je daniti in ozračje je dobivalo vonj po nastopajočem jutru. Nad vso pokrajino je ležala vlažna, lep-ljiva megla, skozi katero so pro-dirali blede obrisi posameznih bližnjih dreves. Malo dalje ni bi-lo mogoče ničesar razločiti.

Prisluhnil sem tihemu, skriv-nostnemu šumenju, ki je z nasto-pajočo zarjo postajalo vse glas-nejše in jasnejše: premetavanje rib v vodi, kvakanje račjega para v bičevju, prizadevno kljukanje žolne na drevesu, zamolkel lom neke globoko v gozdu. V grmu za mojim hrbtom začujem rahlo šelestenje in zapazim, kako pre-vidno steguje podlasica svoj vrat, kako nenadoma izgine in se zopet pojavi kakih deset korakov na-prej, še preden so mogle oči ujeti njen beg.

Polagoma se je začela dvigati megla; lahen veter je sprožil pri-jetno pozibavanje topolovega list-ja. Bilo je že možno razločiti race, vzletele so v meglo; zdele so se mi neverjetno velike.

Znova me je začelo zebsti.

Blagodejen vetrc je počasi odrival meglo in s tem odkrival manjši del vodne površine. V da-ljavi so bili zdaj pa zdaj že vidni valoviti obrisi planin in iz goste megle so štrleli vrhovi, ki so bili podobni vrsti otokov. Na vzhodu je megla že izginila in tam so oblaki počasi dobivati svojo rož-nato barvo.

Komaj deset korakov od mene si je na drevesnem deblu piž-movka otresala s krepkimi gibi rosne kapljice. Tako zelo je bila prizadevna pri svojem poslu, da sem skozi redko zračno plast lahko čul njeno dihanje. Trop pi-skavcev je z bliskovito naglico preletel mojo glavo, obletel rib-nik in se hrupno spustil v vodo. Vodomec je nalik smaragdno ze-lenemu traku usmeril svoj polet na postrv, ki se je zaganjala nad vodno gladino, a jo je zgrešil in je s hreščečim negodovanjem vzletel na vejico. Tej čudni me-šanici glasov so sledile prve ubra-ne melodije penice, žalostne me-lodije, ki pa se že nekako na sredini končujejo. Predigra v mo-lu! Nekam čudno je izostal konec pesmice, kakor da bi pevec nena-doma postal utrujen. Kot obtožu-joč odgovor so prihajale od vseh strani odsekane rime. Ena za drugo so si sledile nedokončane melodije. Podobno žuborenju bi-strega potoka se je razleglo ži-vahno popevanje ameriške tašči-ce, kateremu so sledili trije nizki, polni glasovi neznanega pevca. Ostali glasovi, ki jih v množici melodij ni bilo več moči razli-kovati, so soppadali, ko je vzh-

jajoče sonce odgrnilo zaveso temu mogočnemu orkestru, katerega je igral vzvišeni komponist. Tako se poraja dan v deviškem prostranstvu severne divjine.

S puške sem potegnil prevleko in jo napolnil. Tu sem bil s čisto določenim namenom, zakaj bil je čas zgodnjega pomladanskega lova in v neposredni bližini se je nahajal bobrov ribnik. V malem zalivu, obraslem s trstjem, sta se prikazali dve srni; iztegovali sta vratove in vrteli svoje smrčke ter poizkušali s svojim prefinjenim čutom odkriti nevarnost, ki sem jo v tem delu čudežne narave predstavljal samo jaz.

Od njiu nisem ničesar želel; želel sem si, da bi čimprej izginili, kajti njun ostri pisk na begu bi mi lahko samo pokvaril današnji lov. Kot izkušen lovec sem si svoje mesto za lov tako izbral, da me ni bilo mogoče videti, slišati ali vohati.

Pokrajina okoli mene je čudovito delovala; vest me je zapekla, ko sem spoznal, da sem bil jaz edini na tem kraju tišine in čudovite harmonije, ki sem kakor pošast na preži motil ta mir. Ako bi dosegel svoj namen, bi bila srednja visoka praprot in vedno zeleno šašje, katerega je zibal zgodnji jutranji veter in povzročal rahlo šumenje, poškopljeno s krvjo, s krvjo živali, ki je morada s podobnimi občutki kot jaz občudovala rojstvo novega dne, ki pa bi bilo zanjo poslednje. Kaj ne, redke misli lovca na kožuharje, katerega poklic je, da ubija. Nič čudnega, saj je vendar znano, da se tisti, ki dosti živi v objemu veličastne narave uči razmišljati o stvareh, ki redko pridejo na vrsto v vsakdanjem življenju. Ščasoma ne prinaša ubijanje nikakega zmagočnega občutka, prej nasprotno.

Srečal sem stare lovce, ki so jim že mnoge zime pobelile lase. Če pa so ti lovci ustrelili srno, so z najglobljim obžalovanjem drgnili njen gobček. Naj bo že kakorkoli, ko je izginila z gorskih sten megla, sem zapazil, kako je nedaleč od mojega skrivališča plaval velik bober. Ta naj bi bil moj plen! Zato proč moji pomisleki! Kot listje v vetru so se razgubila vsa moja občutljiva razmišljanja. Takoj sem povzel bobrov klic snubljenja, napel petelina na puški in čakal.

Ob mojem odzivu se je bober ustavil, se vzpel in ovohaval. Ko sem klic ponovil, je zaplaval naravnost k meni — v gotovo smrt. Bil je samo še pet metrov oddaljen in nudil se je edinstven cilj. Ko se je trudil, da bi odkril sled dozdevnega tovariša, je počasi priplaval do mene. Čudovita bobrova kožuhovina bi bogato po-

V devetdesetih letih preteklega stoletja so že mislili, da so kozorogi v Alpah izumrli razen v nacionalnem parku v Italiji »Gran paradiso«, kjer so bili zaščiteni. Ob koncu druge svetovne vojne so v »Gran paradisu« našteli približno 400 kozorogov. Leta 1955 pa se je to število že povečalo na tri tisoč kozorogov. Crede kozorogov so se pojavile tudi v Avstriji, Švici in Nemčiji, kjer so tudi pod zaščito. Majhna čreda v bavorskih Alpah se je od leta 1952 povečala na 50 živali. Da bi se kozorogi ponovno zaredili so se zlasti trudili v Švici ter so imeli pri tem tudi uspehe. Že leta 1952 so jih imeli 11 čred, v katerih je bilo skupno 1220 živali. Slika je posneta v italijanskem nacionalnem parku, kjer so kozorogi zaščiteni.

plačala moje rane jutranje ure. Mirno me je gledal, se ponovno vzpel, da bi zavohal pričakovano. Ker tega ni bilo, se je malomarno obrnil in odplaval. Bil je na strelu, že sem imel na muhi njegovo glavo — toda ob misli, da bom ubijal v tako veličastnem jutru, me je stisnilo pri srcu. Žival je bila srečna in se veselila toplih

sončnih žarkov po prestani hladni zimi ter požirala sveži zrak prihajajočega dneva. Žival pa je imela pravico živeti, prav tako kakor jaz; še več, imela je večjo pravico, ker je bila prej tu kakor jaz. Trudil sem se, da bi premagal to svojo slabost, ker končno — nalahen pritisk na vzmet, smrtonosen pok — in bobru bi

bile prizanešene mnoge bridkosti. Se sem se obotavljal. Ko pa sem končno pobesil puško, je bober brez sledu izginil, se potopil kot kos svinca, ne da bi vzvalovil vodo.

Končno sem se zavedel svečanih melodij ptičjega zbora okrog sebe, ki so v času mojih moralnih namenov v meni zamrle. Zdelo se je, ko da hoče celokupna narava peti hvalnico, ker je minilo delo, ki naj bi oskrunilo stvarstvo, ker je bila očuvana ura

popolnega izživljanja pred razdejanjem.

Sel sem v svojo kočo in z veliko večjim zadovoljstvom zajtrkoval, kot če bi bil namen lova izvršil. Naj se to imenuje že kakorkoli: slabost, neodločnost ali pa prvi preplah zavesti v nekem življenju, ki je bilo do tedaj posvečeno prelivanju krvi.

Moje poznejše izkušnje z bobri me brez vsakega kesanja stalno spominjajo na ta dan.

Prevedel Martin Mencej

KUNA

V stari jelkovi hosti je bilo rastišče, kjer so radi prepevali divji petelini; zato sva se z gozdarjem namenila tja. Ko sva prišla tja, sva se ločila; gozdar je šel po eni, jaz po drugi strani. Po obhodu naj bi se sešla doli na poseki pri studenčku.

V začetku aprila, po dolgi zimi, je bilo v planinah še precej snega, le poseke so začele tu pa tam kopneti. Jutro je bilo jasno, rezal pa je oster mraz, tako da sva pošteno prezeblala. Po petju divjega petelina sva odšla na poseko k studenčku, prigriznila in si pripovedovala svoje današnje doživljaje. Gozdar je našel tri peteline, jaz pa samo enega.

Ko sva tako sedela na podrtem, z mahom obraslem deblu in se pogovarjala, so prileteli na jaso trije petelini. Sedli so na bukke in začeli kljuvati popje. Sončila sva se na zgodnjem pomladanskem soncu in opazovala peteline. Više nad nama je začela prihajati na poseko srnjad.

Pojedel sem bil in si ravnokar tlačil pipo, ko me je gozdar prijel za roko. Pogledal sem tja, kamor je kazal, in glej: iz hoste je letel proti nama nov petelin.

»Kaj pa je to, mar boste imeli tu kakšno zborovanje?« sem se pošalil.

Toda ta petelin je letel nekam čudno. Nihal je v zraku sem in tja, kakor da je pijan. Ko pa je priletel bliže, sva zapazila, da nekaj na njem visi in se preméta kot cunja z ene strani na drugo.

»Kaj pa naj bi to bilo?« sem premišljeval na glas.

»Mogoče frfja za njim kakšno na pol izpuljeno pero,« me je nalahno zavrnil moj gozdar. Ko pa je bil petelin nekoliko bliže, je dodal: »Ali pa je takrat, ko je vzletel, pograbil šop suhe trave.«

Sledila sva dalje petelinu, ko se je nenadoma začel v vetru čudno zvijati in krčevito plahutati s krili. Očitno bi bil rad poletel v višave, toda zaradi nečesa ni mogel. Naslednji trenutek je

začel strmoglavo padati in se takoj spet pognal kvišku. Tista čudna reč pa je še zmeraj opletala okoli njega. To res ne more biti pero, ne šop trave.

Kaj bi torej moglo biti?

Obema je isto vprašanje vrtalo po glavi.

Nenadoma je petelin naredil v zraku kozolec, tista čudna reč pa se je od njega oddelila, se zvila v klopčič in kot žoga padla na tla. Petelin je še nekajkrat z velikim naporom zatrepetal s krili in tudi kot kamen padel na zemljo.

»Ali vidiš?« sem sunil gozdarja v pleča.

»Vidim, pa ne vem, kaj je.«

Zdaj nisva več sedela. Prebijala sva se skozi goščavo tja, kamor je padel petelin skupaj s tistim čudnim priveskom. Določila sva si smer proti zlomljeni jelki, jaz sem tekel naprej, gozdar pa za mano.

Morala sva iskati po hrastju, ki je bilo še pokrito s snegom. Tedaj je gozdar zakričal: »Petelina že imam! Našel sem ga!«

»A ono drugo?« sem med tekom vpil proti njemu.

»Onega ni, kot bi se v zemljo vdrlo.«

Preiskala sva vse okrog, nikjer nič. Končno sem se le ozrl razljiveje v sneg, pa se mi je posvetilo. Kakšnih deset korakov od petelina je bila v snegu majhna jamica, od jamice pa so vodile v hosto drobne kunje stopinje.

Te stopinje so nama razkrile vse. Takoj sva začela pregledovati petelina. Zares, petelin je imel pregriznjen vrat.

»Glej, kakšna pošast je takale kuna,« je rekel gozdar. »Kar med letom se je nasesala krvi.« Moralo je biti tako nekako, da je kuna skočila na divjega petelina nekje na drevesu, ta pa je vzletel, misleč, da se bo rešil. Ni poznal zveri, kakršna je kuna. In glej, kaj je revček dočakal!

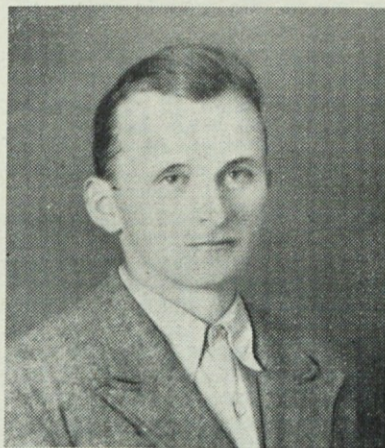
Rudo Moric

Iz slovaščine prevedel Lojze Fink

TRAGIČNA SMRT DOBREGA LOVCA

Za 1. februar je naša družina napovedala lov na divje prašiče v lovišču Šmohor — Malič. Zbor je bil določen za 8. uro v Planinskem domu na Šmohorju, kjer naj bi člani poročali, kaj so med potjo opazili, kje so prašiče obsledili itd. Toda že ob 5. uri je pričelo snežiti in suh, droben, toda gost sneg je pokril plan in sledove tako, da ni bilo nobenih poročil o gibanju divjadi. Velik del članstva je sneg zadržal doma, prišli so pa nekateri gostje iz Celja in Maribora.

Tudi naš zvesti član Nande Deželak se ni ustrašil snega, če-

tudi se je prejšnji dan proti navadi malo dalj zamudil na poti z dela v rudniku. Bil je pač eden najzanesljivejših lovcev in njegova poročila so bila vedno najtočnejša. To jutro pa ni imel kaj povedati.

Zbor je sklenil prvi pogon na severnih obronkih Šmohorja — potekel je brezuspešno in je bil kmalu končan. Takoj nato se je družina odločila za drugi pogon na severnem pobočju Maliča, 847 m visokega hriba nad Laškim. Gonjači naj bi potisnili od Male Vransčice proti »Farovski frati«, stalnemu skrivališču divjih prašičev, odkoder se v strmem padcu loči gladka drča proti M. Slomniku. Severna stran Maliča je zelo strma, vendar gosto poraščena z listavci. Po njenem hrbtu vodita dve stezi, spodnja »Cajnarjeva« in zgornja »Roševa«, ki jo je nekdanji župnik dal nakopati zaradi lažjega zalezovanja petelinov in olajšanja brakiranja. Tokrat sta se za gonjače ponudila vodja lova Ciril in Nande Deželak. Slednji naj bi hodil po »Ro-

ševi stezi«, vodja lova pa više pod robom Maliča, med njima pa bi hodila še dva mlajša gonjača. Pogon naj bi bil končan tik za »Farovško frato«, oziroma drčo, nakar naj bi se lovci iz Zg. Rešice podali prek Šmohorja proti domu, ostali pa navzdol proti M. Slomniku in nato na cesto Celje — Laško.

V frati in drči so rogovi utihnili, lovci so odšli s stojišč in nihče ni slutil kaj slabega. Prašičev ni bilo ne v Maliču, ne v M. Slomniku. Skupina lovcev, ki je šla na Šmohor, ni pogrešala Nandeta, misleč, da se je pridružil drugi skupini, ta pa zopet ne, ker je bila prepričana, da je Nandeta odšel na Šmohor, ker gre njegova pot v Šmohor in Rečico, ne pa v nasprotno smer. Drugi dan okrog 9. ure je prijovala Deželakova žena k vodji lova Cirilu, češ da moža še vedno ni z lova. Vodja lova je slutil nesrečo in takoj organiziral odpravo, ki je šla iskat tovariša. Bili so to vodja lova Ciril ter člana H. Miha in A. L. Ko je Miha pridiral od M. Vranščice proti farovski drči po »Roševi stezi« in dobro vidni Deželakovi sledi, je opazil, da je Deželak tik ob pečini pred frato krenil s steze ter zavil namesto nad pečino pod njo. Še nekaj korakov, pa je došel na kraj, kjer je Deželak spodrsnil. Razoran sneg je pokazal, da ga je vrglo navzdol po strmini. Zdrsnil je prek Cajnarjeve steze do spodnje pečine, kjer ga je vrglo še kakih 80 korakov daleč. Raz peči je Miha zagledal Deželaka, ležečega na mali polici, ki ga je zadržala pred nadaljnjim drsenjem. Poklical ga je in videl, da je Deželak pri klicu zganil z roko.

Vsi so hiteli do njega. Bil je še pri zavesti.

»Miha, si me prišel rešit?« je šepnil. Miha je obsedel pri njem. Ciril in Gustl pa sta odhitela v dolino po nosila in obvestiti celjsko reševalno postajo. To je bilo ob 11. uri. Poldrugo uro kasneje so ponesrečenega Deželaka že spravili tovariši s pomočjo tamkajšnjih kmetov na provizornih nosilih do rešilnega avtomobila, ki ga je odpeljal v celjsko bolnišnico nezvestnega. Do 13. 2. je Deželak ležal v bolnišnici, ne da bi prišel k zavesti.

Vsa prizadevanja in skrb zdravnikov ga nista mogla rešiti. Odšel je od nas, ki smo od dneva do dneva čakali med upanjem in strahom. K zadnjemu počitku smo spremili Deželaka na pokopališče v Zg. Rečici dne 15. 2. popoldne. Bil je lep, sončen dan in pogreba se je udeležilo nad 600 ljudi. Polnoštevilno je krsti sledila in jo nosila Lovska dru-

žina Rečica, prišli so zastopniki OLZ, zastopniki družin Laško, Dol, Jurkloster. V velikem številu so bili prisotni pokojnikov tovariši rudarji v rudarskih krojih in z jamskimi svetilkami, z rudarsko zastavo in godbo.

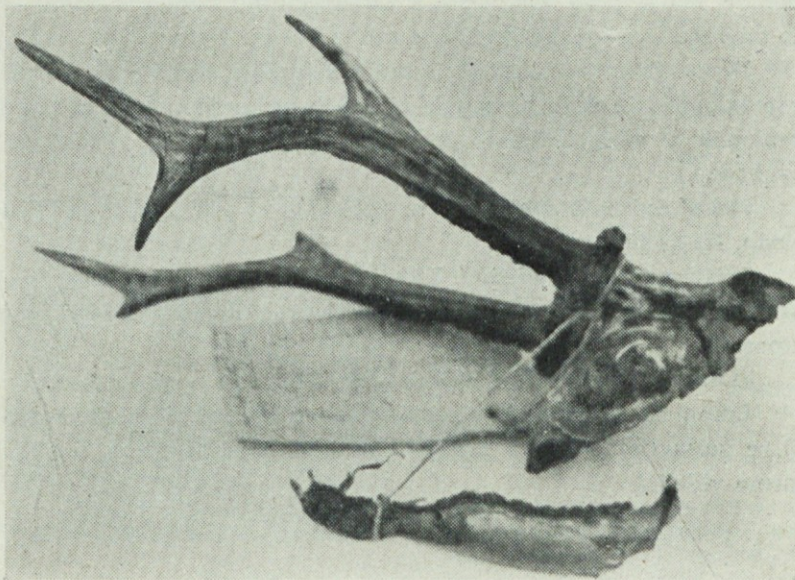
Pokojni Nandeta Deželak je bil lik pravega lovca. Iz kmečke hiše je izhajal, odšel pa je v rudnik, kjer je veljal na dobrega delavca. Med prvimi je bil, ki so se pridružili osvobodilni borbi ter si pridobil odlikovanji red dela in red zaslug za narod. Pri njem so našli zatočišče odlični naši voditelji, toda že 1. 1942 ga je okupator prijel ter odvedel v Dachau, od koder se je vrnil šele po svoboditvi. Že 1. 1945 je vstopil v lovske vrste, kjer je veljal za vestnega in poštenega lovca, tihega, skromnega pa ustrežljivega tovariša. Vzorno je uprav-

ljal njemu v nadzorstvo dodeljeni predel lovišča. Iz tega revirja so po njegovi zaslugi izginili divji lovci in psi, stalež divjadi predvsem srnjadi in divjih prašičev pa je porastel. **Dr. Franc Roš**

Opomba uredništva: Gornji članek objavljamo predvsem kot svarilo vsem lovcem, zakaj usodno za tako tragičen konec Nandeta Deželaka je bilo to, da so tovariši z vodjo lova na čelu nanj pozabili. Ko bi bili določili eno samo zborna točko in se bili ob koncu tam zbrali, to pa se ob vsakem skupnem lovu mora storiti (zlasti pri lovu na divje prašiče, saj se lahko primeri, da gonjača ali lovca napade ranjeni divji prašič), bi bili ponesrečenca pogrešili komaj nekaj ur po nesreči in zdravniška pomoč bi bila gotovo še uspešna.

Nelovski odnos do trofeje

Lovske trofeje so vedno bile okras lovčevega doma. V prazgodovinski dobi, ko je bil lov še boj za obstanek, za prehrano, je bila trofeja simbol lovčeve zmage nad divjadjo. Danes pa ima trofeja še večji pomen in še večjo vrednost. Uplenitelja spominja na lovsko doživetje in ravno v tem je njena največja vrednost. Vsak pravi lovec si zato trofejo z ljubeznijo pripravi, obkuha in očisti ter jo s ponosom obesi na steno. Po sami pripravi trofeje in po skrbi zanjo pravzaprav spoznaš uplenitelja, kakšen lovec je. Danes, ko smo po petdesetih letih lovske organizacije lovsko etiko in kulturo že tako utrdili, je nemaren odnos do trofeje prava sramota. Tako smo bili ob ocenjevanju trofej v LZ Ljubljana neprijetno presenečeni in ogorčeni nad nelovsko pripravljeno in zanemarjeno srnjačjo trofejo, ki ga je uplenil V. U. iz Lukovice. Čelnica je bila neokuhana; koža in meso sta bila sicer posneta, vendar pa so se kosti držali deli kože in mesa. Enako nemarno pripravljena je bila tudi spodnja čeljust (glej fotografijo), ki je bila k trofeji priložena. Navzoči so bili ogorčeni, da se danes sploh še najde v lovskih vrstah človek, ki ima tako nespoštljiv in tako nemaren odnos do trofeje. Komisija za ocenjevanje lovskih trofej je predlagala, da se lastniku te trofeje prepove lov na veliko divjad za določeno časovno obdobje, v prihodnje pa kaže proti takšnim ljudem uvesti ostre ukrepe, oziroma jih izključiti iz lovskih vrst.

NAŠ LUMPI

Bilo je 16. maja 1950. Mož se je pozno popoldne vrnil z istrijancem Pikom iz obhoda po lovišču.

»Žena, poglej, kaj sva s Pikom danes ujela!«

V roki je držal majceno, majceno in še slepo živalico.

»Iz lisičine mi ga je prinesel naš Piko,« je pojasnil, ko je videl moje začudene oči. »Čisto rahlo ga je držal za hrbet.«

Piko je ob strani veselo mahljal z repom, češ: »Ti poskrbi zanj!«

Tako je prišel k hiši naš Lumpi.

Sprva je bilo krmljenje težavno. Njegova usta so bila premajhna za dudo in krmili smo ga z mlekom po žlički. Ponoči je jokal in klical svoje roditelje. Po enem tednu je spregledal. Bil je neprijazen. Kadarkoli sem se mu približala, je jezno zapihal in le prijazen duh mleka ga je potolažil. Počasi pa se je privajal okolju, v katerem je moral živeti. Pika je kratkomalo pripoznal za svojega in kamorkoli je šel Piko, je Lumpi drobil za njim, se z njim igral in počenjal neumnosti.

Tedni so minevali. Okrog hiše so se pasli piščanci. Poželjivo sta se Lumpiju zasvetili očesi, kadar jih je ugledal, in marsikdaj je bilo treba poseči vmes. Zato je moral Lumpi na verigo. Postal je silen požeruh. Sprva je bila dovolj vsak dan ena šoja, pozneje ni več zadostovala. Vran ni maral, prav tako tudi ne kragulja. Kadar je obedoval in polnil svoj nenasitni želodček, pa ni poznal prav nobene sentimentalnosti.

Tujih ljudi ni maral.

Nekega dne se je grel na soncu na stopnicah. Kar pride stari Anžon, ki je hotel k nam. Seveda se naš Lumpi ni umaknil.

»Kako si priden, Lumpi,« je Anžon stegnil roko, da bi ga pobožal, tedaj pa šavs in že se je iz roke pocedila kri.

»Ti prokleti...« je Anžon iztisnil skozi zobe, lisjaka pa ni maral nikoli več pobožati.

Lumpijevi ostri zobje niso poznali usmiljenja. To so bridko občutile tudi šahovske figure, zaradi katerih smo Lumpija nemalokrat preganjali po sobi ter ga lovili. Sprva je igranje šaha samo od daleč opazoval, toda samo hop in že je figura z Lumpijem romala pod posteljo, pod omaro ali kamorkoli. Bil je res Lumpi, vreden svojega imena.

Jesen je prišla v deželo in pobarvala listje. Čedalje ostrejši vetrovi so zavijali v smrekah in oznanjali skorajšnjo zimo. Lumpi je postajal vsak dan večji, urnejši in rep se mu je košatil. Neko nedeljo zvečer pa je zanj nepričakovano nastopila prostost. Ko sva se pozno ponoči z možem vrnila domov, me je prvo vodila pot k Lumpijevemu bivališču, toda — bilo je prazno. Strgal je verigo in jo odvlekel s seboj. Težka bol se mi je zajedla v srce: »Kaj bo z njim, če se bo z verigo kam zaplel?«

Drugo jutro so ženske iz soseščine pravile, da je ponoči strašilo. Po poti da je nekaj neprestano ropotalo gori in doli. Kmalu je bil strah pojasnjen. Našli smo pretrgan pas, verigo in cel kolač žice, zapletene v verigo. Vse to je Lumpi vlačil za seboj, dokler se pas ni pretrgal. Tako je postal svoboden.

Nekaj dni nato sva z možem preiskala in preklicala vse bližnje grmovje, toda o lisjaku ni bilo sledu. Ni ga bilo nazaj.

Prišel pa je še v bližino. Videli so ga ljudje, ki so takrat že ob štirih zjutraj hodili stati v vrsto pred trgovino. Tudi naju je neke noči prebudil kratki lajež pod oknom. Oba hkrati sva skočila s postelje.

»Lumpi, Lumpi!« so najini klici odmevali v gluho noč.

Lumpi pa je odhajal. V temi so se mu žarile oči, ko je stal v bregu in se oziral k nam, kot da bi se poslavljaj. Šel je v svobodo, za katero je bil rojen, novim prigodam naproti. Nikoli več ga nismo videli.

Ančka Zabukovec

Razvoj rogovja cervidov

s posebnim ozirom na srnjaka (*Capreolus capreolus* L.)

(nadaljevanje)

2. Delovanje vitamina D

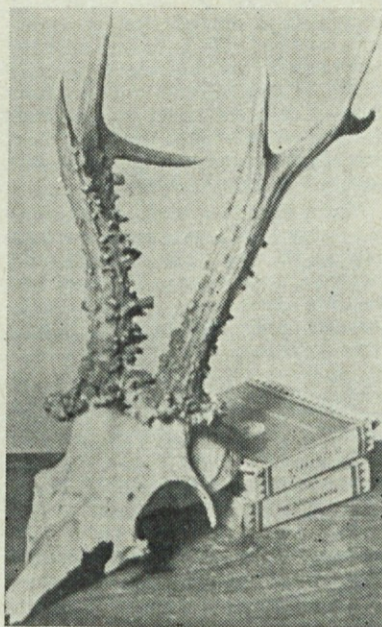
Za normalen razvoj rogovja je potreben v organizmu D-vitamin. Ako ta vitamin manjka, ali ga je premalo, je razvoj kosti pomanjkljiv. Kostni ne dobe dovolj apna in ostanejo porozne (luknjčave, puhle) in mehke. Tak pojav imenujemo rahitis (angleška bolezen). Zato se D-vitamin imenuje antirahitični vitamin. D-vitamin pa deluje antirahitično samo tedaj, ako se z žarki sončne svetlobe (ultravioletni žarki) aktivizira, oziroma naredi učinkujočega. Vzrok rahitisa je pomanjkanje D-vitamina in sončne svetlobe. Potemtakem se rogovje slabo razvija tudi tedaj, kadar dobi srnjak na paši sicer dovolj D-vitamina, pa je bilo le malo sončnih dni, da bi se mogel vitamin zadostno aktivizirati. Roževina, zlasti brez zadostne množine vitamina D, je porozna (puhla), konice rogovja in parožki so suhi, topi in nedograjeni. Tako rogovje nastaja v oblačnih, meglenih zimah.

3. Dozorevanje ogoljenega rogovja

Ko je rogovje dograjeno, se spremeni izločanje žlezni izločin (sekreto) in hormona iz modov. Dovajanje snovi za reguliranje rasti rogovja preneha. Arterije, ki so dovajale kri, se zožijo in končno posuše. S tem se zmanjša dotok krvi in dovod hrane za izgradnjo rogov preneha. Koža mahovnica na otrdelem rogu počši, raztrga se od vršička roga navzdol in srnjak (jelen) jo potem z drgnjenjem ob debela do čista odstrani. To guljenje kože mahovnice traja le malo časa (dan ali dva). Po odstranitvi mahu ostane ogoljeno rogovje brez hranil, ki jih je prej dobivalo po krvnih žilah. S tem so rogovi (gola roževina) na živi kosti — na čelnem nastavku. Z olupljenjem in odstranitvijo kosmate kože pa ogoljeni rogovi še niso dozoreli. S tem, da ne dobivajo nobene hrane, se suše, oziroma krčijo; v njihovi notranjosti ni več krvi, ki so jo dovajale drobne kapilare. Dozorevanje rogovja napreduje torej od zunaj na znotraj. Ako z lečo pregledujemo dograjen, očiščen rog, opazimo na njem številne temne pike. Tu so kopilare dovajale v notranjosti roga arterijsko kri in od znotraj odvajale vensko kri. Te votlinice v rogu se

pri nadaljnjem dozorevanju napolnijo z delci in sokovi drevesnega lubja, s katerimi nosilec rogovja natlači površino rogov in z vlakni ličja in drevja, ob katero drgne rogove. Razen tega maže srnjak rogovje z oljnato tekočino iz čelnih žlez-lojnic, tako da le-ta ostane na debelcih, ob kateri srnjak drgne s čelom in potem z notranjo in zunanjo stranjo roga. Da moremo pri tem nastajajoče izpremembe natančno opazovati in zasledovati, se moramo podrobneje seznaniti z izgledom in s stanjem ogoljenega roga po odstranitvi kosmate kože (mahovnice).

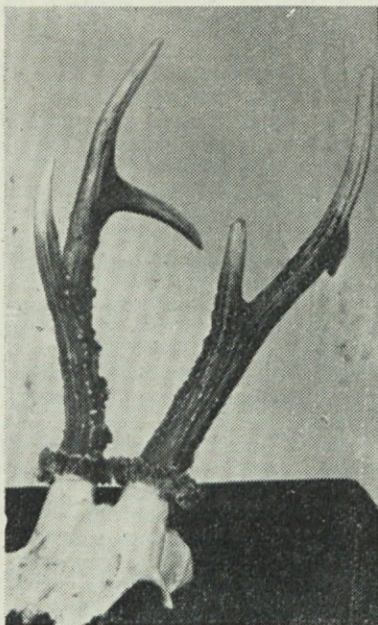
Izmed več sto uplenjenih srnjakov sem odbral petdeset parov za znanstvene namene. Od teh srnjakov sem ustrelil v najugodnejšem letnem času šesteraka in sicer 12. maja 1935 (slika št. 4). Od lovnih srnjakov pa je bil najkasneje ustreljen šesterak v Tisovljiči, in sicer konec oktobra 1939 (sl. št. 5). V nadaljnjem jih bomo kratko imenovali srnjak št. 1 in srnjak št. 2. Vračajoč se z lova na peteline v Beli kosi sem ustrelil v Carapinih dragah srnjaka št. 1 v sivi zimski dlaki z docela očiščenim šesterakovim rogovjem. Z daljnogledom sem bil ugotovil, da je rogovje močno grbičasto. Ko sem odžagano lobanjo doma okuhal in očistil, sem izmeril obseg desne rože 15 cm,

Slika 4

leve 14,5 cm, višina desnega in levega stebra 21,5 cm, teža rogov s čelno kostjo vred 230 gr, volumen (prostornina) 95 ccm. Starost, dognana po Oelsenovi metodi — 4 leta. Srnjaka št. 2 sem ustrelil v revirju Gvozdu, predel Tisovljiča, konec oktobra med pritisikanjem. Po prepariranju trofej sem izmeril: Obseg desne in leve rože 13 cm, višina desnega roga 24 cm, levega 23,5 cm, teža rogov s čelno kostjo vred 320 gr, volumen 120 ccm. Starost, ugotovljena po izrabljenih zobeh v spodnji čeljusti — 6 let. Če primerjamo ti dve trofeji, dobimo tole razliko:

Pri srnjaku št. 1 znaša premer desnega in levega čelnega nastavka 22 mm, dolžina desnega in levega nastavka 8,5 mm. Sveže očiščeni rogovi so hrapavi, kakor da so porozni, enakomerno svetlorumenkaste, malo umazane barve (kakor kožica, ki jo ima sveže orehovo jedrce). V primeri z volumenom so rogovi precej lahki. — Srnjak št. 2: Na čelnih nastavkih je vidna ločitvena brazda, a rogova še vedno trdno držita. Premer čelnega nastavka v sredini 22 mm, nad ločno črto pa 18 mm. Dolžina čelnega nastavka 11 mm, nad to črto do rože pa od baze lobanje do ločitvene črte 3 mm. Rogovi so temnorjavi, mastnega sijaja, rogovina je trdno izpolnjena, brez votlinic, vršički in parožki so svetleče belo ološčeni, nekoliko otopeli in obtolčeni (borbe med parjenjem), po prvem vtisu dosti težki. Ni treba biti ne strokovnjak in ne lovec, da vsakdo na prvi pogled ugotovi: prvi so nedozoreli, porozni, svetli rogovi, drugi pa temni, blesteči, dozoreli, težki. Toda vsak lovec bo poleg nevelikih razlik v višini, debelini in prostornini rogov opazil veliko razliko v teži 320—230 je 90 gr v dobro rogov drugega srnjaka. Izraženo v številkah, dobimo: 95 : 230 in 120 : 320, kar pomeni, da mera volumna in teža ogoljenih rogov ni enaka meri volumna in teže zrelih rogov. Nadaljnji račun kaže, da so v gornjem primeru zreli rogovi za oko okoli štiri (natanko 3,6) grame na boljšem. Jasno je, da se iz enega samega primera ne morejo delati splošni zaključki! V prvi vrsti bi bilo treba primerjati mero volumna in teže rogov, ustreljenih v istem letu, v istem lovišču, takoj po odstranitvi kosmate kože mahovnice in tik po odpadku rogov ter končno več let zaporedoma. Vendar že na temelju dosedanjih opazovanj vidimo, da govori vse za to, da bi bili rogovi št. 1. tik pred odpadkom za deset gramov težji. Z gotovostjo pa moremo to trditi za rogove (slika št. 3), ki so bili sicer razviti, toda še v mahu, da bi bila nji-

Slika 5

hova teža 300 gr v jeseni gotovo večja. Dr. ing. Z. Siman (Zavod za lovska raziskovanja v Pragi, glej Lovec 1937, str. 137) trdi, da se pri oceni teža rogov ne more uvrstiti med odločujoče činitelje, ker se teža rogov pogosto menjuje. »Pri srnjakih, ki so bili ustreljeni že v maju ali juniju, so rogovi lažji od onih, ustreljenih proti koncu leta.« Zakaj je tako, ing. Siman ne pove. Tu se torej postavlja vprašanje, kako naj dokažemo, da more rog po odstranitvi kosmate kože (mahovnice), ko ne prejema nobene hrane več po krvnem obtoku iz organizma, pri dozorevanju pridobivati na svoji teži?

Vemo, da srnjak, ko odstranjuje kosmato kožico (mah) drgne z rogovjem ob debelca; vemo pa tudi, da srnjak tudi še potem, ko je že ogulil mahovnico, drgne z rogmi in s čelom ob debelca še dalje, prav do parjenja. Celo v septembru sem videl srnjaka, da je drgnil, in prav tako sem našel spomladi na odpadlem rogovju jelena svežo smolo, ki je še dišala. Koža med čelnima nastavkoma in pred njima je kakor otekla, dlaka v bližini je daljša, kodrasta in mastno lepljiva. Ako to oteklo kožo namakamo v tekočini, se ta obarva rjavordeče. Z mikroskopsko preiskavo (Schumacher) je dognano, da so v tej otekli koži številne dišavne žleze in poleg njih povečane in pomnožene žleze — lojnice. Izloček enih in drugih sega do temeljnih delov rogovja. To kožno oteklinu pod rožama imenuje Schumacher »čelni organ« (Stirnorgan) in ga označuje kot

tipično dišavni organ. Srnjak, ki drgne s čelom ob debelca, zaznamuje s tem vonjem kraje, kjer ga more pojava srna najti ob parjenju, hkrati pa srnjak s tem zaznamuje svoj okoliš, kamor ne bi smel priti šibkejši srnjak. Schumacher nadalje ugotavlja različne stopnje delovanja čelnega organa. Tako dosežejo dišavne žleze vrhunec svojega razvoja poleti v času, ko srnjak izbira bivališče, medtem ko žleze lojnice najbolj delujejo ob parjenju srnjadi. Po Schumacherju je namen lojnic, da pomagajo učinkovanju dišavnih žlez, s spuščanjem dišečih sledov. Iz tega bi sklepali, da je kvaliteta vonja na guliščih (Fegestelle) za časa parjenja drugačna kakor pred tem in za tem. Končno pravi Schumacher, da delovanje obeh žlez po parjenju upada, in da delovanje zlasti dišavnih žlez na jesen in preko zime popolnoma preneha. Jeleni nimajo čelnega organa, zato pa imajo solznico (Antroitalorgan), ki deluje kakor čelni organ srnjaka za dišavno zaznamovanje kraja; jelen namreč solznico ob parjenju bolj odpre in tako zasušuje, da z izločeno namaže debela in veje. A že Brehm je razdelil družino jelenjadi (Cervidae) na dve poddružini: Moschinae, ki nimajo rogovja, niti ne solznih žlez pod očmi, in na Cervinae, ki nosijo, izvemši vrsto Hydropotes inermis Swinc., rogove in imajo omenjene žleze. Očitno je torej, da so solznice v neki zvezi z razvojem rogovja. V jelenovi solznici se zbira izločana tekočina, ki porumeni in je lepljiva, potem pa potemni; more pa tudi otrdeti in se zobliti v okrogle kepice (jelenov bezoar). Z nadaljnjim raziskovanjem pa bo treba še dognati, če ima jelen v koži na čelu in med čelnima nastavkoma žleze lojnice za mazanje rogovja, ker ima tudi jelenovo rogovje rjavo barvo z mastnim bleskom.

Prekuhal sem stotine srnjakovih lobanj. Pri prepariranju sem dognal, da ima koža z dlako med čelnima nastavkoma in pred rogovoma ne samo močan duh, temveč izloča tudi mastne in lepljive izločine, ki vodo, v kateri se kuhajo, rjavo obarvajo. Ta odebljena koža in mastna dlaka pod rožama, s posebnim duhom, se mi je zdela kakor kak kemični laboratorij z določenim namenom pri dozorevanju rogov. Toda, tega si podrobneje nisem mogel raztolmačiti. Prvotno sem bil mnenja, da srnjak s to mažo, oziroma izločeno lojnic maže rogove in da obenem z drobci lubja in ličja polni votlinice v rogu, ki s tem postane kompakten, manj porozen. Vendar bi morale te

rastlinske substance v kostni masi prej ali slej strohniti in izginiti. Vsi dosedanja avtorji pa delovanju žlez — lojnic ne pripisujejo posebnega pomena za dozorevanje rogovja.

Nedavno, ko sem prelistaval slovenskega »Lovca«, sem našel na 331. strani letnika 1935 v predelku: »Iz lovskega oprtnika« (iskal sem neke druge podatke) — tole priobčilo: »Funkcija trtične žleze pri perjadi«. »Lovci so mnenja, da uporablja perjad vsebinsko trtične žleze zgolj zaradi maščobe, s katero si maže svoje perje, tako da je proti vlagi bolj zavarovano. Profesor Goebbels, znani nemški ornitolog, je pa te dni odkril in dokazal, da ta žleza vsebuje D-vitamin, ki je potreben za dobro rast kosti. Sonce spremeni mast trtične žleze v vitamin D in sicer zaradi ergosterola in pod vplivom ultravioletnih žarkov. Zato tudi domača perutnina mnogokrat poje perje, ko se čisti in s tem donša D-vitamin v notranje organe. V tem smislu je prof. Goebbels napravil nekaj poskusov na rahitičnih živalih in s tem podprl svojo tezo. B. H. S.« Ko sem vse to dognal, ne preostane nič drugega, kakor da po analogiji sklepam: Tudi srnjakov čelni organ izločuje D-vitamin, ki je potreben za dozorevanje rogovja. Iz tega sledi še nadaljnji sklep: Kakor je potrebna sončna svetloba za rast rogovja pod mahovnico, prav tako nadaljuje sončna svetloba z ultravioletnimi žarki s svojim delovanjem na ogoljenem rogu, da aktivizira D-vitamin, ki ga izločuje čelni organ in sodeluje pri dozorevanju, oziroma pri strjevanju in zgoščevanju rogovine.

Ostaja še odprto vprašanje, na kakšen način pomaga vitamin D pri dozorevanju rogovja pri njegovi strukturi, ko rogovina ne dobiva več D-vitamina po krvi? To kaže, da more delovati po zunanji poti (z drgnjenjem). V zagrebškem dnevniku »Vjesnik« z dne 14. decembra 1956 sem v rubriki »Zanimivosti« bral tole vest: »Gojišče kosti. Na zadnjem sestanku nemških ortopedov v Hamburgu so razpravljali o raziskovalnem uspehu. Medicini se je prvokrat posrečilo, da ji je uspela rast kosti izven njenega naravnega prostora, izven mišic. Kostne »klice« ki so jih devali v poskusna stekla obenem s substancami, ki pospešujejo njihovo rast, so v štirinajstih dneh večkratno povečale svojo prvotno velikost. Pri tem je najzanimivejše, da zavzemajo kosti, četudi se nahajajo v tujem okolju, pri rasti isto obliko, ki so jo imele na prvotnem mestu. To pomeni, da bi te kostne rezerve iz »gojišča« lahko v prihodnje

prav dobro služile kirurgiji.« Iz tega bi sklepali, da bi rog tudi brez mahovnice ob določenih pogojih in delovanju sončnih žarkov lahko rastel v svoji notranjosti tako, da bi postal jednat, oz. kompakten; ne povečava pa svoje oblike in ne prostornine, temveč le svojo specifično težo, postaja gostejši in dozoreva. To pomeni, da more tudi gola kost zgoščevati. Kar so torej nemški ortopedi odkrili leta 1956, se zdi, da narava že davno uporablja pri rasti rogovja cervidov.

Poprej razloženo nam kaže, da se rog medtem, ko dozoreva, tudi barva. Ko se mahovnica posuši in počni in ko jo srnjak odrgne, so rogovi koščeno beli in niso krvavi. Pri nadaljnjem drgnjenju ob zeleno lubje in drevesno listje se rogovi najprej zeleno umažejo. Pri ponovnem drgnjenju dobi rogove svetlorumeno, umazano barvo (kakor rogovi števil. 1), pri nadaljnjem drgnjenju pa polagoma bolj rjavo barvo mastnega bleska. Vršički, paročki in grbice pa so svetlo zloženi. Zato je moje mnenje, da izvira barva rogovja od maščobe čelnega organa in od drgnjenja ob drevesna debelca (rastlinska barvila), ne pa od oksidacije (vezave s kisikom) krvi na površju rogov. To zadnje bi sicer moglo nastopati pozneje le od krvi, ki je ostala od kapilar v notranjosti rogov, — vendar so to

le prav majhne količine, saj so rogovi po odstranitvi mahovnice koščenobeli.

Za lovsko prakso je važno vedeti, da je rogovje najtežje takrat, ko se pojavi na čelnih nastavkih mejna brazda. Najtrdnje je rogovje povezano s čelnimi nastavki ob prsku, ko se srnjaki med seboj bore. **Sklep: Trofeja je s tem težja, čimbolj je dozorela. Cilj gojitve mora biti, da vzredimo srnjake s čimvečjo telesno težo, z močnim, pravilnim in lepim rogovjem.** Za oceno trofeje bi morala veljati kot glavni element teža rogovja s čelnico vred, izražena v gramih. Teža naj bi zavzemala 75% ocenjevalnih točk. Od ostalih 25% točk naj bi odpadlo: 5% na dolžino stebel, 5% na obseg rož, 5% na razkresčenost vršičev, 5% na grbičavost in 5% na barvo in lesk. Po teh vidikih bi bilo treba sestaviti obrazec za oceno, volumen rogov pa povsem izpustiti, tako da bi mogli z enostavnim tehtanjem in merjenjem za vsako mizo oceniti rogove. Takse za odstrel naj bi se plačale edino le po teži, in sicer takole: 1. za gojitveno odstreljene srnjake in rogove do 200 gr najnižja taksa, 2. od 200—300 gr višja, od 300—400 gr še višja in od 400—500 ter več gramov, najvišja taksa.

Ing. Zlatko Turkalj
(konec prihodnjič)

Ing. I. Čeović: Lov u pitanjima i odgovorima

V Zagrebu je izšla tretja izdaja knjige znanega hrvatskega lovskega strokovnjaka ing. I. Čeovića: »Lov v vprašanjih in odgovorih«. To je pravzaprav učna knjiga za mlade lovce, ki morajo po zakonu o lovu opraviti lovski izpit. V tem oziru knjiga popolnoma ustreza svojemu namenu, starejši in izkušeni lovci pa v njej ne bodo našli nič novega.

Knjiga obsega 231 strani malega formata ter je razdeljena na 18 poglavij, ki vsebujejo 1000 vprašanj in odgovorov. Prvo poglavje je posvečeno gospodarskemu pomenu lova ter koristim, ki jih lov prinaša skupnosti; govori o škodi, ki jo povzroča divjad in o načinih, kako škodo preprečiti ali vsaj zmanjšati. Drugo poglavje razvršča divjad, tretje, »prirodoslovje divjadi«, pa je najdaljše in zavzema skoraj polovico knjige. Vsaka vrsta divjadi, zveri in ujed (roparic) je na kratko opisana po glavnih

značilnostih, načinu življenja, okoliših, v katerih se najrajeadržuje, s čem se hrani, čas parjenja, čas brestosti in valjenja itd. Posebno obširno je obdelana gojitev fazanov, kar bi pravzaprav že spadalo v naslednje, četrto poglavje, ki govori o gojitvi divjadi. Peto poglavje govori o sovražnikih divjadi in o zaščiti pred njimi z nadzorstvom lovišča, s strupljenjem, jamarjenjem, lovljenjem v pasti itd. ter kako je treba tak lov izvajati. Morda je tu posvečeno nekoliko preveč pozornosti strupljenju s strihnikom, saj danes trupimo skoraj izključno s cianovodikovimi ampulami, kar je enostavnejše, zanesljivejše, manj nevarno in, če lahko tako rečemo, tudi bolj humano.

V poglavju boleznih divjadi so na kratko brez podrobnejšega opisa našteje najvažnejše bolezni dlakaste in pernate divjadi, tu pa je spet glavni del poglavja na-

menjen fazanjim kebkom. Ker pisec v več poglavjih posveča posebno pozornost fazanom, bi moralo biti boljše, če bi bilo vse gradivo, ki se tiče fazanov, zbrano v posebnem poglavju.

V poglavju »sledovi divjadi« so opisani tako sledovi dlakaste kot sledovi pernate divjadi, zveri in roparic. Škoda pa, da pisec ni dodal fotografij, oziroma skic važnejših sledov dlakaste divjadi in zveri, kar bi bilo za mladega lovca gotovo bolj zanimivo in potrebno, kot pa opisovanje sledi (daha), kar je pravzaprav bolj zanimivo za kakega kinologa.

Poglavje »Zimska prehrana divjadi« opisuje to prehrano za vsako vrsto divjadi nadrobneje, medtem ko v naslednjem poglavju opisuje lov na posamezne vrste divjadi, kot je zalaz, klicanje, pogoni, krožni lovi, lovljenje žive divjadi itd. V tem poglavju govori tudi o tem, kako kaka divjad, posebno divjad velikega lova, nakazuje zadetek, oz. kam je zadeta, ter kakšne sklepe moramo napraviti na osnovi najdene dlake in krvi.

Nadalje v posebnih poglavjih opisuje visoke preže, prikrita čakališča, dalje ravnanje z uplenjeno divjadjo, iztrebljenje, hlajenje in izkoženje. Posebno poglavje je posvečeno lovskim trofejam. Za 13. poglavje »Orožje, strelivo in balistika« mislim, da je orožje precej dobro obdelano, medtem ko se mi zdi, da je priprava streliva premalo obdelana. Gotovo bi bilo dobro, da mladi lovci vedo, kaj n. pr. pomenijo označbe na nabojih kot 7×57, pa 7×57 R, kaj so to kroglice s »H« ali z »D« plaščem, kroglice z delnim plaščem itd.

K poglavju o lovski opremi bi pripomnil le toliko, da ni priporočljivo iti na lov z lovsko palico, ki je na koncu okovana, ker ob udarcu ob kamen daje kovinski zvok, ki ne spada v naravo, zato ga divjad tudi na daljšo razdaljo sliši in zbeži.

Tudi poglavje o lovskih psih govori na kratko o vzreji psa, o pasjih boleznih in zajedavcih, prav tako pa so navržena nekatera vprašanja o šolanju psa. Knjiga se zaključuje s poglavjem o selitvi in obročkanju ptic selivk, o dolžnostih lovskega čuvaja ter z zelo poučnim poglavjem: »Vedenje na lovu«.

Knjiga stane 550 din in jo je mogoče kupiti pri »Poljoprivrednom naknadnom zavodu« v Zagrebu, Tomislav trg št. 21.

Dr. G. V.

„Oča s Krana“ in vidre

Nedvomno je »oča s Krana« znan širom naše domovine kot humorist in dovtipnež, saj že vrsto let nastopa v javnosti zlasti pri komičnih oddajah Radia Ljubljana. No in redke je Gorenjec, ki ne pozna Ruda Hlebša, steklarja iz Kranja, kot šaljivca in pa kot lovskega veterana, saj je pri zeleni bratovščini aktiven že skoraj 45 let. Ruda je član LD Udenboršt, kjer je član upravnega odbora in rad poprime za vsako delo, obenem pa svoje strokovno znanje, ki je zelo bogato, nesebično posreduje »frišnim jagrom«. Naš oča pa najraje zahaja opazovat družbe in drugo divjad v severozahodni del znanega partizanskega gozda Udenboršt ali kakor se pravilno imenuje Vojvodin boršt. Je to tako idiličen kraj, da mora očarati vsakogar, ki ima količkaj smisla za naravo, oziroma zna brati njene prelesti. Njegova lovska kočja stoji nekako 800 m na levi strani ceste med vasicama Tenetiše in Letence v hribčku, imenovanem Gradišče. Ta kraj pa je tudi zgodovinsko znan, saj je bil v času razpadanja fevdalne družbe tu gradič in zatočišče roparskih vitezov in se še danes poznajo obrisi gradu. Od tu pa je krasen pogled na Storžič — Kriško goro in Kamniške planine, vzdolž pa vidiš, kako se vije cesta od Kokrice do Golnika. Na te davne čase te spominja nedaleč od teh razvalin tudi gozdna parcela na vrhu hriba, imenovana »Kraguljeva zagrajenka«, kjer gnezdi vsako leto gozdni jerebi. Ime samo pa pove, da so imeli fevdalci v takratnih časih tam sokolarno in da so lovili s sokoli.

Že nekaj let je tovariš Ruda opazoval v potoku Golnišnice, ki se vije pod Gradiščem od Golnika in teče proti Kokrici, vidrine sledi. Silno se je raztogotil nad to vodno kuno in jasno mu je postalo, zakaj so postrvi v potoku tako redke. Povedati moram namreč, da je oča tudi ribič. Zaradi prihoda tega ribjega tatu pa se je naš oča odločil storiti vse, da vidro uniči. Tako je nastavljal pasti ob vodi, kjer je imela vidra prehode, čakal na preži ob luninih večerih, vendar ves njegov trud in njegova premetenost vidri nista prišla do živega.

Nekako pred dvema letoma pa se je Diana na njegov račun celo ponorčevala, kajti ob neki priliki je v nastavljenem skopcu ob vodi dobil le vidrin rep, katerega je nato oča razkazoval članom družine na zadnjem pogonu v go-

stilni Lovra Ferjanca v Strahinju. To vidro pa je verjetno ujel lansko leto neki lovec v Podbrezjah, ker smo v »Lovcu« brali, da je bila vidra brez repa tam ujeta. Kljub temu neuspehu pa oča ni popustil. Še naprej je vztrajno nastavljal skopce, hodil na prežo in trdno upal, da nekega dne le ujame vidro. Naslednje leto, nekako meseca junija ali julija pa je doživel drugo smolo.

Ruda je takrat kot star in izkušen poznavalec srnjadi vodil mlajšega lovca Zvonega na srnjaka. Srnjaka sta čakala na kraju Vanišče v bližini zaselka Kamnek, ki je od potoka Golnišča oddaljen le nekako 150 do 200 m. Je to manjša dolinica, v dnu katere pelje manjša gozdna pot. Na desni strani v robu je jasa, kamor srnjad izstopa, na levem bregu pa sta si naša lovca izbrala pri dveh debelejših smrekah vsak svoj sedež. Oča pa ima to navado, da takrat, ko vodi druge lovce na srnjad, pusti svoje »kol« doma. Tako namreč imenuje svojo trocevko. Tudi tokrat je bilo tako. Čakala sta z Zvonetom starega srnjaka, ki bi moral priti na jaso in je bil po Rudovi oceni že potreben odstrela. Zvone se je udobno zleknil na mah, se naslonil na smreko, puško pa je odložil nekako 2 m stran od sebe pri nekem hrastu. Pozornost na prihajajočo divjad sta razdelila tako, da je oča gledal na jaso, Zvone pa na stezo oziroma gozdno pot. Po preteku dobre ure opozori Zvone čisto nalahko Ruda: »Glej, mačka je na stezi!«

Ruda se premakne, pogleda na stezo, se takoj prime za glavo in reče Zvonetu: »Mašina, vidra, usekaj!«

Zvone pa je bil Zvone. Skočil je kot srnjak do hrasta, zgrabil za puško, ravno tako naglo pa je smuknila v goščavo tudi vidra, ki je verjetno ni nič kaj mikalo, da bi ji Zvone slačil dragoceni kožušček.

Kako je Ruda za to dejanje Zvoneta nagradil in kakšno pohvalo mu je dal, sicer ni znano, ker tega Zvone ni povedal, pa tudi oča je ponavadi kar utihnil, če si mu omenil ta dogodek. Toda Ruda kljub tej drugi smoli ni odnehal in je skopce še nadalje nastavljal.

Bilo je letos zadnje nedeljo v mesecu februarju, ko je Ruda v tem delu lovišča polnil solnice za srnjad. Preden pa je odšel domov, pa ni pozabil stopiti do potoka in pogledati, kako je z vidrami. Imel je namreč nastavljen skobec že

nekaj dni, ker je ponovno opazil vidrin sled. Skopce je po navadi nadzoroval njegov znanec, gozdni delavec Joško, ki se je v mladih letih dobro razumel na lov in stane v bližini žage v Tenetišah. Njegova hiša je od potoka le nekaj korakov oddaljena. Ko je tako oča iskal vidrin sled, ga je nenadoma kar vrglo. V rahlo zapadlem snegu je odkril sledove kar dveh vider. Uganil je takoj, da sta to par in da verjetno že svatujeta. Naglo je stopil k znanecu Jošku, s katerim sta nato v hiši o vidrah precej časa moževala. Pred Rudovim odhodom v Kranj pa je prišla v hišo Joškova žena in obema povedala, da pri potoku nekaj cvili in vrešči. Ruda je urno skočil iz hiše in stekel do potoka, tako da ga je Joško le s težavo dohajal. Ko pa je prišel do nastavljenega skopca, je ugledal v njem vidro, ki se je bila ujela za rep. Ker puške ni imel pri sebi, je tam naokoli iskal primeren oklešček, da bi z njim zver pokončal. Ko je tak predmet našel, je udaril ujeto vidro po smrčku. Takrat pa se zakadi proti njemu druga vidra - samec, ki v svoji ljubezenski opojnosti svoje izvoljenke ni zapustil in se je besno zaganjal proti Rudi. Nekaj časa je tako pihal, nato pa skočil v tolmun potoka, splaval na površje, nato priplaval do obrežja in ponovno pihal, ko je Ruda iz skopca jemal ubito vidro.

Gotovo je bil to za oča izreden dogodek in plačilo za ves trud in vztrajnost, ki jo je vložil pri pokončevanju vider, obenem pa krasen primer zvestobe vidrinega samca. Bilo je spet sicer nekoliko smole, kajti če bi imel oča puško, bi imel kar dve vidri obenem. Vendar, na lovu je že tako.

Lado Pečenko

POPRAVEK

V članku dr. Gjuke Vrbanića »Čekani kot trofeja«, objavljenem v zadnji številki Lovca, se je prikradla pomenska napaka. V odstavku na strani 10, ki se začne: »Nadalje ugotavlja Jaerich, da imajo brusilci mlajšega vepra...« itd., je trikrat rabljen pojem »čekani« namesto »brusilci« in sicer v 2., 9. in 17. vrstici tega odstavka. Povsod mora stati brusilci, medtem ko je pojem »čekanov« v 17. vrstici pravilno rabljen.

Uredništvo

Klub lovcev — fotoamaterjev

V prejšnji številki Lovca smo poročali, da je bil sklican pripravljalni odbor za ustanovitev Kluba lovcev-fotoamaterjev. Sestanek je bil 25. marca v prostorih Lovske zveze Slovenije. Sestanka so se udeležili: Rado Čenčič, Ivan Mikec-Mitja, Rajko Marenčič, Milan Kemperle, Valter Dvoršek, Zvone Vidic, August Koprivnikar, prof. Vinko Berenik in Franci Strle. Dušan Gustinčar je bil službeno zadržan.

Za časa triinpolurne razprave so bila načeta in razčiščena mnoga vprašanja o razvoju lovske fotografije. Člani pripravljalnega odbora so bili soglasni o potrebi takojšnje ustanovitve Kluba lovcev-fotoamaterjev kot samostojne sekcije Fotoamaterske zveze Slovenije ter pod pokroviteljstvom Lovske zveze Slovenije (in Ribiške zveze Slovenije). Soglasni so bili tudi v tem, da član kluba lahko postane samo lovec, oziroma tisti, ki je član Lovske zveze Slovenije (in ribič, oz. član Ribiške zveze Slovenije). Za sestavo osnutka programa in pravil kluba sta bila zadolžena Franci Strle in Dušan Gostinčar, ki naj bi se v tej zadevi posvetovala z dr. Frelihom iz Fotoamaterske zveze. Nadalje se je izkristaliziralo mnenje, da bi moral biti v upravni odbor vsake izmed okrajnih lovske zvez izvoljen po en lovec-fotoamater, ki bi imel nalogo organizirati lovske fotoamaterske dejavnosti na terenu, oziroma v lovskih družinah, organizirati potrebne inštruktaže, oz. seminarje ter kvalitetno razvijanje filmov. Ta tovariš bi moral tudi skrbeti za kar najboljši stik z ostalimi fotoamaterji nelovci.

Pripravljalni odbor je bil proti pošiljanju fotoreporterjev v lovišča, proti temu, da bi za oskrbo z lovske fotografijami nekoga najeli, zlasti pa proti temu, da bi to bil kak tujec. Mnenja je bil, da bi bilo treba za prvo fazo

razvoja slovenske lovske fotografije oskrbeti tri do štiri tovariše, ki so se v lovske fotografiji že izkazali, za vso Slovenijo z odgovarjajočimi fotoaparati in teleobjektivi ter zagotoviti kakovostni fotomaterial. Odbor je zavzel stališče, da si mora vsak lovec-fotoamater sam nabaviti kamero s teleobjektivom, klub pa bi iz sredstev, s katerimi bo razpolagal, omogočil nakup pod ugodnimi plačilnimi pogoji. Ti tovariši bi se posvetili pretežno takoimenovani lovske vrhunski fotografiji, oziroma fotografiji divjadi v prosti naravi. Ostali lovci-fotoamaterji, ki ne razpolagajo z ustreznimi kamerami, marveč le z navadnimi, bi se pa posvetili fotografiranju prizorov iz lovskega življenja, lovske kinologije in ribištva ter si ob tem pridobili potrebno začetno fotoamatersko in fotoreportersko znanje. Sčasoma bi boljši izmed njih prav tako prišli do ustreznih kamer ter se posvetili tudi vrhunski lovske fotografiji. Glede finančnih virov kluba je bila nakazana možnost, da bi klub dobil 50 % od komercialnih oglasov, ki bi jih v ta namen zbrali in natisnili v reviji Lovce ter odvajanje 10 % za objavljene in nagrajene fotografije. Možnosti dotiranja še niso bile proučene.

Prvo posvetovanje lovcev-fotoamaterjev Slovenije, oziroma ustanovni občni zbor Kluba lovcev-fotoamaterjev Slovenije naj bi bil konec aprila ali v začetku maja letos. Ustrezna vabila bo pripravljalni odbor poslal vsem tistim, ki so se doslej prijavili, razen tega pa še vsem lovske družinam, da po možnosti pošljejo na posvetovanje enega člana, ki ga lovska fotografija zanima in veseli. Na občnem zboru bodo sprejeti program in pravila kluba ter ostali sklepi, drugi del posvetovanja pa bi bil posvečen izmenjavi izkušenj iz

raznih področij in o raznih problemih lovske fotografije. Potrebne referate bi pripravil ing. Michieli, Rado Čenčič, Avgust Koprivnikar, Ivan Mikec, Dušan Gustinčar in Rajko Marenčič. Ti referati bi tvorili osnovo za nadaljnjo plodno razpravo.

S. F.

Lovce-fotoamater

Moj prijatelj Tone je strasten lovec. Ima pa to smolo, da domov nikoli ne prinese plena, doma pa se prično težave. Zena mu očita, da hodi vedno v gostilno, ne pa na lov, kot pravi, da gre. Dolgo časa je premišljeval, kaj in kako bi. Končno se domisli: kupi kamero in film, pa hajdi na lov. Ko se zdaj vrača z lova, ima zadoščenje. Trofeje sicer ni v nahrbtniku, marveč je v kameri.

Zelo sem se začudil, ko je nekega večera prišel k meni v popolni lovske opreči in s fotoaparatom.

»Razvij mi film!« de in seveda med razvijanjem pripoveduje, kako je prišel do aparata in kaj je slikal.

Ko sem film razvil, ni bilo mogoče iz njega dobiti nič. Začela se je stara pesem: »Niso mi prav vložili filma v aparat«, »Film je zanič« itd. Bil je razočaran.

»Kupil sem si nov aparat znamke »Practica« s 5 cm goriščnico. Dali so mi film 17/10 DIN...«

Seveda, moj odgovor je bil: »Tone, ta aparat ni dober!«

»Kaj, vraga, ni dober, saj sem dosti jurjev odštel zanj!«

»Veš, Tone, to je kamera za dela v laboratoriju, ni pa za lov. Najbolje je, če kamero zamenjaš za takšno, ki bo za lov ustrezala.«

Ker je še veliko takšnih, ki delajo v fotografiji in še posebej lovske fotografiji prve korake, sem se odločil, da bom to, kar sem povedal njemu, napisal tudi njim.

»Če se misliš resno ukvarjati z lovsko fotografijo, ti svetujem: omisli si tako kamero, ki ti bo ustrezala v tehle točkah: hitrost snemanja, možnost približanja živali s teleobjektivom, velika svetlobna jakost ter močno občutljive filme. Za takšne namene je še najbolj praktična Leica, Zorkij, Kijev itd. Na teh kamerah lahko hitro zmenjaš objektivne, hitro nastaviš čas osvetlitve, hitro transportiraš film in hitro ostriš skozi vgrajeni daljnomer. Teleobjektivi so nujno potrebni pri manjši divjadi ali pri taki, kateri se težko približaš na razdaljo nekaj metrov. Močno občutljive filme pa potrebuješ zaradi hitrega premikanja divjadi (seveda, kadar te opazi) in zaradi slabših svetlobnih pogojev v gozdu.«

Daljš ko sem govoril, bolj je Tone zijal.

Meseca marca na gamse

Osmega marca je lovsko družina Ruše priredila pogon na gamse. Geslo je bilo: »Streljati vse, kar leze in gre!«

Jugozapadnik je gnal oblake prek pohorskega masiva, prišel je dež, droben kot megla. Zbrala se nas je manjša skupina lovcev in pod vodstvom tovariša Frička smo jo mahnili v Reber, kjer se zadržuje kakih trideset stalnih gamsov — gošarjev. Vreme ni bilo ugodno in zato nismo pričakovali posebnega uspeha. Po enourni hoji smo se razdelili na dve skupini z namenom, da zasedemo že znana gamsja stojišča. Pot se je vila strmo navzgor in pošteno smo se spotili. V dežni rosi je bila narava kot izumrla. Od časa do časa so močnejši vetrovi razgnali dežne oblake, zato smo pričakovali lepše vreme.

Po gozdni poti sem šel prvi, ko sem nenadoma zapazil dvanajst metrov pod potjo gamsovo kozo z mladičem. Počeni sem, se pripravil, počasi lezel na rob poti, toda koze že ni bilo več. Samo mladič je pod košato smreko neumno buljil v še bolj neumnega lovca, ki ga je vznemiril v tem letnem času. Nisem imel dosti časa. Hitro sem sprožil — in mladič je bil moj. Koza niže v grapi pa jo je ubrala prek roba.

Kmalu smo se razdelili. S Fričkom sva šla na stojišča, dva lovca pa sta šla pognat gamse. Ostal sem na takoimenovanem Cvirnovem stojišču, Friček je šel na naslednje stojišče, ostala sto-

Seveda, Tone se je odločil, da bo prihajal k meni po poduk in ker ni zabite glave, sedaj že nosi domov dobre trofeje. Seveda so te »trofeje« le na filmu in ker je Tone tudi praktičen fant, te »trofeje« pridno priobčuje v »Lovcu«, saj jih uredništvo zelo potrebuje in jih tudi rado priobči.

Dušan Gustinčar

Opomba uredništva: Z gornjim sestavkom začenjamo naš tečaj za lovce-fotoamaterje. Tovariš Dušan Gustinčar, fotoreporter ilustrirane revije »Tovariš«, nam je obljubil, da bo za vsako številko »Lovca« pripravil nekaj podobnega. Predvsem pa je važno, da se bralci in fotoamaterji obrnejo na uredništvo s vprašanji, na katero bo naš sodelavec prav rad odgovarjal.

jišča pa so zasedli lovci, ki so se že v grapi ločili od nas.

Niti četrte ure nisem čakal, ko je nad menoj zašumelo listje in se je v skokih pripodil star kozel ter obstal kakih šestdeset metrov nad menoj. Hitro sem sprožil, toda gams jo je v mogočnih skokih ubral prek roba. Kmalu sta prišla tudi gonjača in skupaj smo šli proti ostalim stojiščem. Med potjo smo priklicali še dve kanji. Na eno sem sprožil, ko je mirno stala v zraku nad visokimi smrekami in opazovala okolico.

»Gamsi!« me je nenadoma opozoril lovec domačin.

Res, pred nama so ob robu že gomazeli gamsi in vsi črni zginjali čez rob. Hitro sem pomeril, sprožiti pa nisem utegnil. Več sreče je imel tovariš Gregor, ki je kakih sto metrov naprej stal na stojišču. Prav k njemu so priskakali. Dvakrat je sprožil, narkar jo je ves trop ubral v grapo mimo dveh lovcev, ki na žalost nista bila oborožena s fotokamerami.

Vsi smo prišli na svoj račun. Lovci-fotoamaterji smo napravili po več posnetkov, ostali pa so doživljali vse znane razburljive trenutke kot na jesenskih lovih. Mislim, da je vprašanje ruškega lovkega čuvaja, tovariša Jarca, ki je prav te dni praznoval sedemdesetletnico, »Ali ste ga dobili noter?«, približno enako jesenskemu vprašanju, »Ali je padel?«.

Lovska fotografija je pri nas še neobdelano področje. Prelitajmo samo stare letnike »Lovca« in ugotovili bomo, da se ponavljajo iste slike, nekatere boljše druge slabše, in da je večina, kar je dobrega, reproducirano iz inozemskih lovskih revij. Popolnoma se strinjam z urednikom, ki pravi, da bi moral naš »Lovec« ne le po vsebini, marveč tudi s fotografijami reprezentirati našo slovensko lovsko motiviko, bogastvo naših lovišč in našo divjad sploh. S tega stališča je treba poizkus lovske družine Ruše, katerega namen je bil, razgibati to neopiljeno področje lovskega udejstvovanja, prav gotovo pozdraviti.

Poizkus se ni popolnoma obnesel in dvomim, če bo kak posnetek uspel, zakaj vreme ni bilo ugodno, razen tega pa smo pogon izvedli v zgodnjih dopoldanskih urah in to na zahodnem pobočju, ki ga še ni obsijalo sonce, tako potrebno za učinkovito belo-črno fotografijo. Napačno je bilo tudi, da smo zasedli standardna stojišča, ki so za streljanje brez dvoma odlična, za fotografiranje pa so neprimerna zaradi slabe svetlobe, neprimernega ozadja in podobnega.

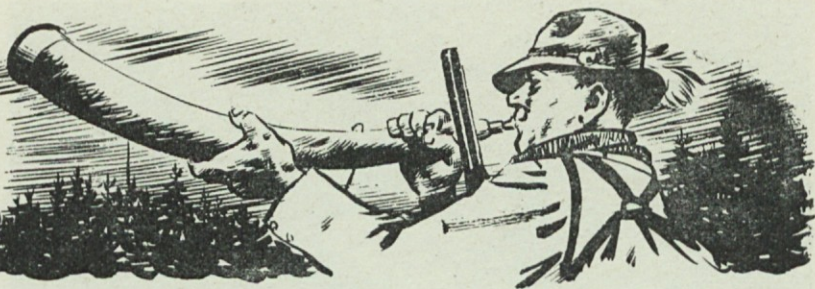
Celo ljudi, ki so razumna bitja in ki te čakajo, je težko fotografirati tako, kot si fotoamater želi. Še teže je z divjadjo. Če okoliča ustreza in žival lepo stoji, nimaš svetlobe; če imaš svetlobo, je okolica nezanimiva in neprimerna; če pa je vse v redu, se pa žival tako hitro premika, da ne utegneš naravnati objektivna na pravo razdaljo in zato slika ni ostra. Na desetine raznih težav sreča lovec-fotoamater, zaradi tega je zanj uspel posnetek več vreden kot vsaka trofeja.

Streljaš lahko divjad o vsakem času; od ranega jutra do poznega mraka in pri še tako slabi svetlobi si lahko pridobiš kapitalno trofejo. Lovec-fotoamater pa je prikrajšan v svojem udejstvovanju. Bogatejši je edino v dveh ozirih in sicer, da se lahko izživlja vse leto in da mora za uspel posnetek naravo in divjad opazovati drugače kot lovec-uplenitelj. Lovec oprezuje za divjadjo in res tudi ni slep za naravo, toda lovec-fotoamater gre težko mimo previsne pečine, na robu katere kljubuje vihar, v ozadju pa se kopičijo gmote črnobelih oblakov. Samo še gams manjka na taki pečini, pa bi dal za tak posnetek vsako gamsjo trofejo do 115 točk.

Rado Čenčič

*

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

Konec predrznega roparja

Ze nekaj let ni bilo slišati o divjih mačkah in tudi nihče izmed lovcev jih ni videval. V lovišču naše lovske družine je postala divja mačka zelo redka. Zadnja je bila uplenjena leta 1954 na pobočju Raše pod cerkvijo svetega Mihaela. Od tedaj ni bilo opaziti nobenega sledu divjih mačk, pa tudi ljudje se niso pritoževali, da jim roparice odnašajo perjad. Toda lani na jesen so se vaščani iz vasi Griže začeli pritoževati, da jim roparice skoraj dnevno odnašajo kokoši in kunce. Ob tem so se jezili na domače lovce, zlasti pa so zmerjali starega lovca Franceljna, češ da je malo vreden lovec, ker ne more ujeti tatice, ki je njemu samemu odnesla vse kunce, kar jih je imel v hlevu. Napovedovali so mu celo, da mu bo nekega dne roparica odnesla še klobuk s trofejnimi peresom. Vaški lovci so bili zelo zaskrbljeni, Francelj pa si je belil glavo, kako to, da se je roparska tatnica najprej lotila ravno njegovih kuncev.

Za Franceljevim zajčnikom jo je zvabil kokošji vonj sredi vasi. V eni noči je odnesla tri kokoši. Lovca Francelj in Pavel sta o mraku hitela nastavljati pasti na steze, ki vodijo v vaše kurnike. Trdno sta bila prepričana in veliko upala, da se bo roparica le ujela. Skoraj vse noči sta bila na nogah, zjutraj pa sta pregledovala pasti, še predno so kokoši vstajale, jih sprožila in se razočarana vračala domov. To sta ponovila stoenkrat brez uspeha, tako da sta že obupala. Kokoši pa je bilo v vasi vedno manj, kajti roparica se ni odrekla plenitvi in prav nič je ni bilo strah nastavljenih pasti, ker se ji je vedno posrečilo priti v kurnik in se vrniti s plenom. Lovci so bili vedno v večji zadregi. Dokler so poslušali pritožbe moških je še šlo, ko pa so neko jutro začele gospodinje stegovati svoje neustrašne jezike, so vedeli, da se jim nič dobrega ne obeta.

Tudi Franceljnu je žena očitala, da je »vrag grdi« odnesel že vse kokoši, tako da je v ko-

košnjaku ostal le še petelin. Najbolj da ji je žal za tisti dve jarici, ki sta nesli neverjetno debela jajčca, da jih je v Trstu prodajala po 40 lir. Čemu da nosi tisti pihalnik na rami, naj ga ž njim vred hudič vzame, njega in vse lovce. Zaradi takšnih očitkov sta Francelj in Pavel sklenila, da se več ne prikažeta pred oči vaščanom in sta zato sedla za štedilnik, popila kozarec dobrega vrhovskega belca in obujala spomine na najlepša lovska doživetja iz preteklosti. Z zadovoljstvom sta ugotovila, da jima je ob kozarcu vina najlaže prenašati babje čenče. Nista dolgo tako kramljala, že je pogovor spet nanesel na roparico.

»Prav hudirjeve sorte mora biti, da je ne moremo ujeti,« de prvi.

»Naj me zlodej vzame, če jo v nekaj dneh ne ujamem,« se je ojunčil Pavel, »pa si bodo ženske takoj nehale brusiti jezike na račun dobrih in prizadevnih lovcev. Poskusiti morava še enkrat

in potuhtati vse, kar je poglavitnega. Verjetno bo roparica nočjo prišla v Dečkov kurnik, ker tam še ni do kraja pospravila.«

Naša lovca sta okoli tega kurnika v somraku nastavila pasti tako, da bi še miš ne mogla mimo. Pavel je sredi noči sanjal, da se je v past ujel zelo močan lisjak in je imel z njim precej opravka, preden mu je upihnil grešno dušo. Zgodaj zjutraj je vstal in šel pogledat, toda kljub pričakovanju in lepim sanjam je našel pasti nedotaknjene. Gredeč domov je sam sebi tožil, da se ga drži nezaslišana smola. Kljub vsemu pa je vztrajal, polagal pasti zmeraj na isto smer, kjer jih je bil zjutraj pobral. To je storil nekajkrat in neko jutro je ves presenečen našel v pasti ujetega divjega mačka.

Maček je bil razjarjen. Puhal je kot lokomotiva in oči so mu žarele. Rep je imel močno košat s petimi izrazito črnimi obročki in dajal je od sebe zelo čuden glas, tako da je bilo Pavla kar groza. Vendar je pogumno zgrabil za kol in udaril po mačku. Z nekaj krepkimi udarci ga je spravil

Nande Hlebš z medvedkom (foto Dušan Bravničar)

v večna lovišča, šele tedaj pa je opazil petelina, ki ga je bil maček zadavil in potegnil iz kurnika. Po tem je sklepal, da se je maček pretihotapil v kurnik, ne da bi sprožil past, šele ko se je vračal s petelinom, jo je po naključju sprožil.

Rado Dolgan

Medvedku je grozil pogin

Tam v pobočju skalnatega brega soteske Iške je samotna kmetija Bukovškega Lojzeta, ki je član robanske lovske družine. Ko je 26. februarja letos Lojze gnal živino napajat, je zaslišal jokanje pod skalami nad studencem. To jokanje se je ponavljalo v presledkih vsake 2 do 3 ure. V petek se je jokanje ponavljalo ves dan in ko v soboto jok pod skalami ni prenehal, se je Lojze povzpел v breg pogledat, kdo joka. Zdelo se mu je, da mora biti kaka neznana žival. Kaj je bilo?

V resju pod skalami je našel komaj nekaj tednov starega medvedka. Skrbno je preiskoval vso okolico in ker ni našel sledov stare medvedke, je mladiča vzel, ga odnesel domov ter ga nahranil z razredčenim mlekom. Ker pa je vedel, da je medved strogo zaščiten je mladiča nesel nazaj v resje pod skale, prav tja, kjer ga je bil našel. Medvedek je začel ponovno jokati in je s presledki jokati še vso nedeljo in ponedeljek zjutraj. V nedeljo je Lojze sporočil o najdbi in o medvedkovem joku v Ljubljano, od koder

so mu javili, da naj gre po medvedka in naj ga prinese v Ljubljano. Ko je v ponedeljek stopil po medvedka, ga ni več našel na prejšnjem kraju, marveč kakih 60 metrov niže v strmini. Zvečer je bil z njim že v Ljubljani pri starešini družine Nandetu Hlebšu. Medvedka je pregledal veterinar Marko Lokar, ki je ugotovil, da je medvedek, ki je bil star kakih 5 do 6 tednov, zdrav in da je v odlični telesni kondiciji. Medvedka je nato prevzel v oskrbo tov. Viktor Herfort, naš priznani strokovnjak za živali. Pri njem je ostal do 27. marca, nakar je bil oddan v zoološki vrt v Giessenu.

Nastane vprašanje, kako to, da se je medvedek izgubil, oziroma da ga je medvedka zanemarila. Dokler ima mladiča v brlogu, medvedka ni posebno skrbna mati. Če se česa prestraši, mladiča kaj rada zapusti. Pa tudi medvedka privesnica navadno ne čuti prave materinske ljubezni. Pozneje, ko mladiča izpelje iz brloga, je zelo skrbna in če mladiču preti nevarnost, postane celo »napadalna. Gotovo je, da našega medvedka stara še ni izpeljala iz brloga. To je tem bolj verjetno zagadela, ker je nad najdiščem neka votlina, ki je medvedki verjetno služila za brlog. Možno je, da je medvedka imela dva ali tri mladiče, zakaj v tem primeru izgubljenčka, ki se je hotel malo sprehoditi po brlogu in pred njim, pa je zdrknil po strmini nizdol, ne bi posebno pogrešala in ga tudi ne bi iskala kot sicer.

V. Robnik

Mladi zajčki že v februarju

Osemindvajsetega februarja letos so našli otroci v gozdičku blizu naselja Zagorica pri Bledu mladega zajčka in ga prinesli domov. Ko sem za to zvedel, sem poiskal dečka, ki je zajčka našel in nato sva skupaj odnesla zajčka nazaj v gozdiček. Po moji oceni je bil zajček star 4 do 5 dni in je bil torej položen okoli 23. februarja. Deček mi je natančno pokazal kraj, kjer je zajčka pobral, nisem pa mogel niti tam niti v bližnji okolici najti nobenega gnezda, oz. še preostalih mladičev. Zato sem zajčka položil na označen kraj, ga narahlo pokril s suhim listjem in nato sva se z dečkom že o mraku vrnili domov. Drugi dan sem šel že zgodaj zjutraj pogledat, kaj se je z zajčkom zgodilo. Z daljnogledom sem opazoval kraj, kjer sem zajčka odložil in res sem kake tri korake vstran opazil k tlom pritisnjeno zajko in pri njenem trebuhu tri glavice mladih zajčkov. Zadovoljen sem se tiho odstranil, saj sem bil prepričan, da je zajka našla svojega izgubljenčka.

Vsekakor je pri nas tako zgodnje leglo zajcev izredno redek primer. Gotovo je letos lepo in toplo vreme brez snega pripomoglo, da je parjenje pričelo prej kot druga leta.

Jože Weibl

Severni gostje

Šestega februarja letos so se v okolici Ribnice pojavili pegami. Opazoval sem jih, ko so sedeli na hruški v nekem sadovnjaku in bilo jih je kakih deset. Ko sem se jim približal, se niso prav nič bali, potem pa so se spustili v bližnje grmovje, kjer so obirali jagodičje. Nekaj dni pozneje sem pegame opazoval v Kočevju ob Rinži, kjer so prav tako obirali jagodičje. Bilo jih je šest.

Blaž Krže

Prvi zajčki

Prijetno je grelo sonce, ko sem se nekega sobotnega popoldneva odpravil v naravo. Ko sem se malo utrudil, sem sedel na štor ob neki živi meji ter se predal blagodejnim sončnim žarkom. Nenadoma pa zaslišim za seboj šumenje in misleč, da je kaka miš, se počasi obrnem. Toda kaj zagledam! Trije majhni zajčki so se gredli v majhni kotanjci ob neki skali. Po vsem videzu sodeč so bili stari kakih 10 dni. Niso me opazili in neslišno sem se odstranil. Upam, da bodo srečno prebili detinstvo in jeseni prijetno poživili naša lovišča.

Blaž Krže

Kokoš velikega petelina

Opazil sem, da vsako jutro po sončnem vzhodu prihaja k pastirski staji kokoš velikega petelina. Zato sem razmetal vsak dan razne ostanke jedi okoli staje, ki jih je kura sproti pojedla. Ni se bala, ko sem vpil in klical živino okoli staje na pašo.

Radoveden sem bil. Ker sem vedel, od kod prihaja in kam odhaja vedno ob istem času in po isti poti, sem nekega dne, ko je bila kura zopet pri staji, stopil na ogled kraja, od koder je prihajala kokoš. Kmalu sem pod ruševjem opazil gnezdo s sedmimi jajci. Bilo je kakih 100 metrov oddaljeno od naše pastirske staje. Umaknil sem se, da ne bi motil valeče kure.

Tudi poslej je kura vsako jutro prišla pred stajo in se najedla odpadkov, ki sem jih prav zato hranil. Neki dan mi je zmanjkalo hrane in treba je bilo iti ponjo v dolino. Tisti dan sem ostal v dolini in se šele naslednji dan vrnil na planino s hrano za kakih 14 dni. Začudil sem se, ko sem ugotovil, da kure že več dni ni bilo k staji. Skrb in radovednost sta me gnali, da sem šel gledat na gnezdo. In kaj sem našel tam? Le kupček perja in nekaj jajčnih lupin. Žalosten sem se vrnil k pastirski koči. Bridko sem se zavedel resnice, da kure ni več. Roparica je pokončala življenje matere in sedmih potomcev. Ob čestih mislih na to tragično doživetje je prišla jesen in odgnal sem živino s planine, vendar mi je spomin na to ostal in tega ne bom nikoli pozabil.

To zgodbo mi je povedal pastir z mojstranske planine pod Vrtaškim vrhom. Tako živo je pripovedoval, da je zagotovo vse res.

Tone Kovač

Vrane in mladi zajčki

Lansko leto, bilo je še v zgodnji pomladi, sem se s kolesom peljal iz službe in opazoval jerebice, ki so iskale hrane ob cesti. Nedaleč od jate jerebic sem ugledal zajko, ki se je zaletavala in tekala za vranami. Ko je tako preganjala eno vrano, so se ostale približale nekemu predmetu, ga kljuvale, zajka pa jih je spet prepodila. Takoj sem vedel, da tu mora nekaj biti, zakaj v tem času so že mladi zajčki. Ustavil sem se in šel pogledat. Ugotovil sem, da so vrane uničile že tri zajčke, četrtega pa so ranile po hrbtu. Vedel sem, kaj mi je storiti. Vzel sem zajčka, ga vtaknil v žep, doma pa opravil nujni kirurški poseg na rani, ki jo je zajčku prizadejala vrana.

Heinrich Robl: Mladi zajček

Zajček je ozdravel, začel jesti in se udomačil. Ko sem ga izpustil, je tehtal nad 1,5 kilograma in ko sem ga nesel v aktovki, sem mislil, da se ne bo hotel oddaljiti od mene, tako velika prijatelja sva si bila. Pa je vendar šel. Potrgal je nekaj peres detelje, v katero sem ga položil, nato se je ozrl nazaj, kjer sem stal, kot bi se hotel zahvaliti za storjeno dobroto in izginil v dobravi.

Glede na to izkušnjo priporočam vsem lovcem, da vrane uničujejo povsod in z vsemi sredstvi, posebno sedaj, ko bodo gnezdile.

Branko Radišič

Uspešen lov

Lovska družina Rečica pri Laškem je za 1. marca zopet napovedala lov na divje prašiče. Slabo vreme, sneg in pa redno delo v rudniku so večino članstva zadržali; prišlo jih je le 8 in dva

gosta iz Celja. Sestali so se v Planinskem domu in bili so srečni dovolj.

Že v prvem pogonu so dvignili celo družinico: svinjo s šestimi lanskimi mladiči (pravimo jim pruleki) in merjasca. Ta se je ločil od družine in prišel na strel tovarišu Mišiču v Kolesjakovem hribu. Zadel ga je v križ, da se je zvrnil, se zopet dvignil in se pognal proti strelom. Tovariš Vezjak mu je pognal še dve krogli v vrat in merjasca dokončno položil. Kmalu nato je streljal tovariš Horjak, ki je podrl mladiča in obstrelil še drugega, ki je sicer krvavel, pa ga kljub zasledovanju niso našli. Tretjega pruleka je uplenil tovariš Varlec iz Celja in sicer svinjko. Stari merjasec je po iztrebljenju in odvzemu čekanov tehtal 105 kg, merjašček 44 kg in svinjka 42 kg.

Dr. Franc Roš

Obisk v lovski družini Jesenice na Dolenjskem

Tokrat se mi je obetala nekoliko daljša pot, zato pa nič manj zanimiv obisk. Ubral sem jo po lani dograjeni avtomobilski cesti prav do konca, tja na slovensko-hrvaško mejo, v lovišče, ki je zaradi slikovitih opisov Friedricha Gagera zaslovelo domala po vsej Evropi. Danes v gradu Mokrice in v revirjih okoli gradu več ne gospodujejo baroni, zato pa pokrajina tam okoli ni prav nič manj lepa kot včasih. Še celo lepša je. Kamor greš, vidiš vedre, nasmejane obraze. Občutek, da z zemljo, s presežnim delom v tovarni, z naravnimi bogastvi in z loviščem upravljajo po svobodni volji domači ljudje, je pregal z obrazov sledove tegobnih stoletij, od takrat ko so tod tlačanom rezali jezike pa do okupatorskih zverstev v zadnji svetovni vojni. Danes ti ljudje vedo, da je vse, kar jih obdaja, njihovo, zato iz njihovih oči sije jasen pogled v prihodnost, z obraza na obraz pa se širi nasmeh.

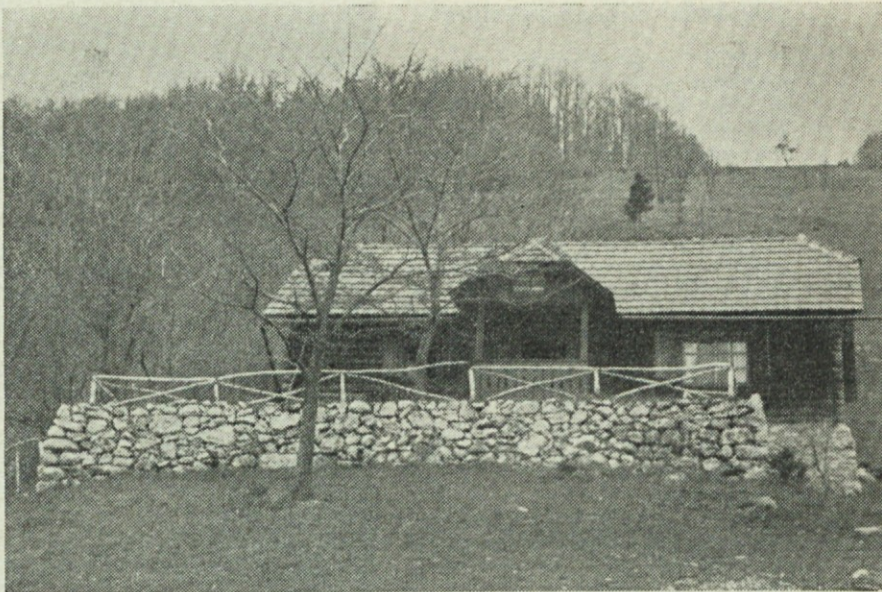
Obiskal sem lovsko družino Jesenice na Dolenjskem.

Zakaj?

Prvič me je zanimalo, kakšne odnose imajo tamkašnji lovci s svojimi hrvaškimi tovariši, kajti, bodimo si odkriti, marsikje se pričujejo, da ti odnosi niso pravi.

Dolfi Galič, gospodar družine, in Pepi Kalin, starešina družine, sta se zazrla v enega izmed najlepših predelov lovišča, v Orehovo drago

Lovska kočica pod Koričkim rebrom nudi krasen razgled in tudi po svoje prispeva, da postane odhod v lovišče še mikavnejši, prispeva pa tudi k občutku družinske zavesti in družinske skupnosti

»Naše lovišče,« je povzel Pepi Kalin, starešina družine, »meji na lovišči dveh hrvaških lovskih društev, na lovišče društva Srna in lovišče društva Vepar. Z obema društvoma imamo pristne lovskotovariške odnose. Medsebojno se vabimo na love in se ob takšnih priložnostih posvetujemo o raznih vprašanjih, ki so skupni ali sorodni za ves ta predel.«

Tako nekako je tekel pogovor, ko sva se vozila po meji proti gostilni Severovič in še dalje na Osredok, kjer stoji lovski kočica društva Vepar. Ogledala sva si

kočo in Pepi se je v njej vedel, kakor doma.

»Navadno me tu določijo za vodjo lova,« je dodal tako mimogrede, ko se je navduševal nad lepimi predeli lovišča, ki so polni divjih prašičev in druge divjadi.

»Prav dobro se razumemo s Hrvati,« je nadaljeval, ko sva se že vračala od kočice. »Samo v eni stvari so nekako nedostopni. Gre za popravo meje v nižinskem delu lovišča ob Savi, ki je sedaj začrtana po meji zemljiščnih lastnikov Slovencev in Hrvatov in je močno neugodna za obe strani. No, pa mi ne delamo sile, saj smo si dobri lahko tudi brez rešitve tega vprašanja...«

Pri gostilni Severovič je Pepi pustil svoj lepi »Opel« in napotila sva se v osrčje njihovega lovišča. Steza naju je vodila po Mačjem jarku. Zdaj je prišlo na vrsto drugo vprašanje, ki me je zanimalo. Slo je za divje prašiče, ki jim nudijo največ lovskega užitka.

»Najraje se zadržujejo v hudih strminah, kjer jih nihče ne vznemirja, na pašo pa hodijo na vrh, kjer so hrastovi in kostanjevi gozdovi. Na polje pritisnejo julija in avgusta. Naše lovišče je lepo zaokroženo in s treh strani obdano z goščavami in hosto, tako da imajo prašiči dostop na polje le z ene strani.«

»Torej imate vendarle ugodnosti pred mnogimi lovskimi družinami. Mislim glede škode po divjih prašičih.«

»Res je,« je odvrnil starešina. »Vendar je poglavito to, da ima ta divjad v gozdovih dovolj hra-

ne. Za primer če bi kostanj in želod ne obrodila, smo zasadili štiri gozdne jase s topinamburjem, vendar se ga divji prašiči sploh še niso dotaknili.«

Prišla sva do ene izmed takšnih jas, zasajene s topinamburjem. Sledila sva divje prašiče po sami jasi, toda o razritinah ni bilo ne duha ne sluha.

»Da plačamo tako malo škode po divjih prašičih, lani smo plačali le 6800 din, predlanskim pa 7000 din, pa se moramo v prvi vrsti zahvaliti pravilnemu odnosu s kmeti. Ob uplenitvi divjega prašiča damo temu ali onemu kmetu, ki so mu prašiči napravili škodo, po kak kilogram mesa in škoda je »poravnana«, četudi bi kmet lahko terjal dosti več. No, kmetje pa tudi vedo, da bi bila škoda še večja, če ne bi bilo nas.«

Tako sva pravzaprav obdelala poglavje o lovski škodi, ki mnogim družinam dela toliko pregla-vic. Zdaj sva prešla na lovsko pravičnost nasproti divjim prašičem.

»Pri nas uživajo divji prašiči lovopust od 1. marca (včasih že od 15. februarja) pa do 1. avgusta, vodečih svinj pa sploh ne streljamo. Teh načel se mi držimo že dobrih 10 let.«

»Kako pa pri vas prirejate love na divje prašiče?«

»Skupne love prirejamo, ko pade listje, še raje — kadar pade sneg. Posameznik pa ne sme streljati v gošči, marveč samo na polju. Če pa slučajno posameznik ustrelj divjega prašiča v gošči, tedaj ves prašič pripade lovski družini, medtem ko od v koruzi ali na polju uplenjenega dobi uplenitelj zadnjo četrtino prašiča.«

»Kaj je po vašem mnenju odločilno za dobro organizacijo in za uspeh pri lovu na divje prašiče?«

»Potrebna je najstrožja disciplina. Postavljati je treba v največji tišini in proti vetru. Strelci na stojiščih morajo biti popolnoma mirni in tihi, ker se zgodi, da pride divji prašič na hrbet (na rob grebena) in če kaj zavoha ali sliši, se takoj vrne. Za uspešen lov pa je potrebno tudi odlično poznavanje terena, prašičjih prehodov in pa dobri lovski psi. Po mojih 38 letnih izkušnjah se dajo na lov na divje prašiče najbolje vzgojiti križanci. Enake izkušnje imajo tudi na Hrvaškem. Moja psica Lola, stara je že 14 let in bo kmalu poginila, je križanec med posavskim goničem in brakom jazbečarjem. Po njeni zaslugi je bilo ustreljenih že nad 100 divjih prašičev, pred puške cevi pa jih je prignalo vsaj dvakrat toliko.

Je torej med psi zaslužni lovski veteran, zato jo tudi pustim umreti naravne smrti. Kar se tiče čistokrvnih psov, sem poskušal že vse mogoče, pa nisem dosegel želenih uspehov.«

Dan po tem razgovoru sem si ogledal Lolo. Zelo žalostna je in prav malo je še življenja v njej. Teči več ne more, pa tudi vidi in sliši bolj slabo, vendar je na zadnjem lovu še prignala pred puško dva divja prašiča.

Tako sva proti lovski koči grede pretresala poglavitna vprašanja, ki so me zanimala in ki so značilna za ta lovski kolektiv. Pri koči naju je že čakal gospodar družine tovariš Dolfi Galič. Vsekakor tudi lovska koča sama in njena lega govorita za to, da tu gospodari red ter prevladuje pravi lovski duh. Koča pod Koričkim rebrom nudi razgled nad vsem loviščem, strel se sliši h koči iz vsakega predela lovišča in vse poti iz vseh strani, iz Fučna, Mačjega jarka, Orehove drage, Brloga in Selevca se snidejo pri koči. Tudi voda je blizu. Izdelana je iz jelovih brun, lepo prostorna je z lepo opremljenimi pogradi.

Pepi je pristavil za čaj, vme-sni čas pa smo porabili za razgovor o lovskem gospodarjenju. Dolfi mi je povedal, da stalež srnjadi cenijo na 80 do 100 s prehodnimi, divjih prašičev pa 30 do 40, ki so zvečine tudi prehodni. Prehodna je tudi jelenjad, ki jo je menda desetero. Dve

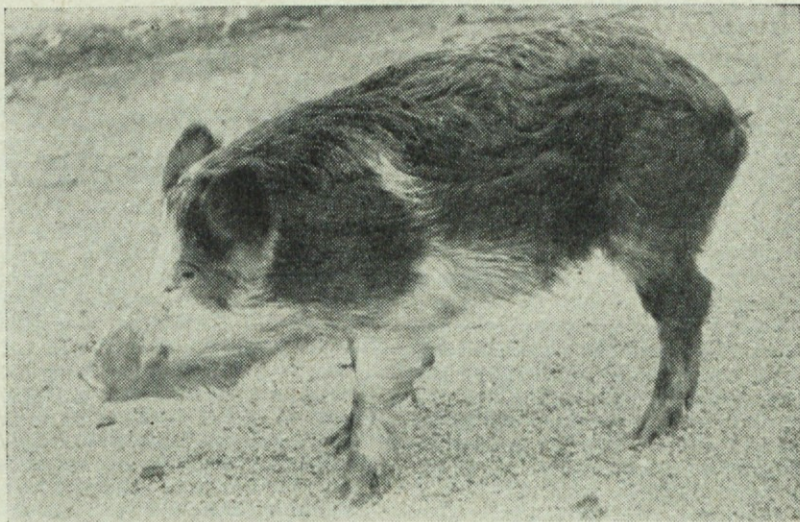
tretjini lovišča pokriva gozd in goščava, eno tretino pa je nižinskega. Tam imajo fazane, jerebice, zajce, pridejo pa tudi divje race. Vendar je ta del lovišča manj ugoden in od njega nimajo posebnih koristi. Vse lovišče so si razdelili na 7 delov, za vsak del odgovarjata dva člana, ki skrbita za napravo solnic, steza, prež, obdelanih jas, za pokončevanje roparic in za nadzor. Imajo še pomožnega lovskega čuvaja.

»Pravkar bomo začeli z dopolnjevanjem solnic,« je povedal Dolfi.

Pri obhodu lovišča sem se pre-pričal, da imajo lovske steze lepo speljane in urejene preseke, ki omogočajo dober strel. Ker je kazalo na slabo vreme, sva jo z Dolfijem hitreje mahnila proti Lazam. Spotoma mi je pripovedoval, kako je odšel k partizanom v XIII. proletarsko brigado, da je bil hudo ranjen in ujet, pozneje pa je imel srečo, da je prišlo do zamenjave ujetnikov in je tako spet prišel v partizanske vrste. Nadalje mi je pravil o vsemogočih dogodivščinah z divjimi prašiči, ko pa sva prišla v predel Brlog, je začel vohati po zraku.

»Ali kaj vohate? Vidite, prašiči so prav blizu. Če bi stopila za rob, pa bi jih spodila.«

Res, bilo je soparno in svojski vonj je silil v nos. Ker pa se je bližala noč in so oblaki grozili z dežjem, nisva utegnla gledati,

Tudi slovenski kmetje ob hrvaški meji imajo navado puščati svinje na prosto pašo. Tako pride često do oploditve bukajoče se svinje po divjem veptru. Nedavno tega je bilo kar 5 takšnih primerov. Da bi domači merjasec oplodil divjo svinjo, pa je skoraj nemogoče, ker bi ga s čekani oboroženi divji polbrat in ženitni tekmeč poprej gotovo desetkrat preparal. Križanci z divjim veprom in domačo svinjo povzamejo lahko lastnosti po očetu ali po materi. Svinjka Bobica, ki jo vidimo na sliki, je podedovala povsem lastnosti divjega prašiča: enako mršava je in enako bojevita. Rabi jo za šolanje psov

če so prašiči zares čisto blizu naju. Pred nočjo sva hotela priti v vas Laze, kjer domuje sloviti lovec na divje prašiče, Johan Galič. Pravijo mu kratkomalo — prašičja smrt. Doslej je uplenil reci in piši kar 51 divjih prašičev, 23 divjih prašičev pa je uplenil na eni sami ogradi. Čakanje divjih prašičev si je omislil na izpostavljeni koči, pri tem pa mu pomaga vsa vas. Do polnoči navadno spi, medtem čuvajo polje vaščani, od polnoči dalje pa čuva sam. Seveda je siromak zaradi neprestanega zalezovanja divjih prašičev poln revmatizma in na vratu se mu delajo turi. Ko sem ga videl vsega obvezanega, sem se pošalil, če mu morda za kaznen ne mislijo zrasti na vratu — čakani.

Nekoč je Johan Galič (beri: prašičja smrt!) doživel prav nenavaden in nadvse razburljiv dogodek. Zasedoval je ranjenega domnevnega merjasca. Pod neko smreko v Javorovi jami je zagledal nekaj črnega. Streljal je v vrat. Šel je pogledat za čekane in ker jih na njegovo veliko presenečenje ni bilo, je šel pogledat še pod rep. Takrat pa se je svinja dvignila in ga napadla. Zgodilo se je to tako nanagloma, da ji je komaj še utegnil priložiti puško na glavo in sprožiti. Ustrelil pa je le v spodnji del glave, v rilec. Strel je svinji ves rilec razčetrta, vendar je svinja napadala še kar naprej, ga podrla in teptala po njem, da je komaj ostal živ. Napel je vse sile in z nogami pahnil svinjo raz sebe ter se rešil.

Nekaj podobnega se je zgodilo tudi Mihi Zofiču in še nekemu lovcu iz čateške družine. Prašič je prišel in sta ga zalezla. Strel in prašič pade. Prišla sta vsak z ene strani prašiča, si ga ogledovala in si prek prašiča celo prižigala cigareti.

»Veš kaj, Miha,« pravi oni. »Dobro bi bilo, če bi mu odrezala moda.«

Ugotovila sta, da sta nože pozabila v suknjičih na čakališču, kjer sta pustila tudi puški. Ko sta se napotila po nož in sta napravila nekaj korakov, pa se je prašič dvignil in oddivjal komaj malo opraskan, torej še zdrav in z modi vred.

Tako se je obisk končal s polno najraznovrstnejših vtisov, s polno snovi, ki jo žal ne morem vso posredovati bralcem. Zdaj me pravzaprav šele mika, da bi spet kaj kmalu odšel tja. Morda bo zamikalo tudi koga izmed vas. Marsikaj bo doživel in marsičesa se bo naučil.

Franci Strle

*Predsednik
LZS dr. Jože*

Benigar je

29. aprila

praznoval

50-letnico.

K jubileju

mu čestitamo

III. tečaj za lovske čuvaje

Lovska zveza Slovenije je tudi letos priredila tečaj za lovske čuvaje. Dosedanji tečaji so bili v Ponovičah pri Litiji, kjer pa letos ni bilo mogoče dobiti prostora, zato je bil tečaj v Domu za kmetijske in gospodarske tečaje v Podsmreki pri Višnji gori. Trajal je od 16. do 31. marca, skupaj torej 16 dni. Tečaja se je udeležilo 48 tovarišev in sicer: iz LZ Kranj 9, iz LZ Maribor 8, iz LZ Ljubljana 6, iz LZ Celje 5, iz LZ Koper 2, iz LZ Kočevje 1 in iz Uprave gojitvenih lovišč 17. Kadrovske izbore tečajnikov ni bil pravilen, ker je bilo poslanih na tečaj malo takšnih, ki se nameravajo poklicno posvetiti čuvajski službi. Izjema so tovariši iz UGL Slovenije, ker gre tu pač za poklicne lovce. Neposredni namen tečaja torej ni bil dosežen, vendar pa so sorazmerno zelo dobri rezultati na ispitih porok, da bo naše lovstvo imelo od tečaja pa vsaj posredno koristi. Od 48 tečajnikov je opravilo 9 tovarišev

izpit s prav dobrim uspehom (Jakob Markelj, Jože Vester, Anton Kržič, Drago Rak, Hinko Serne, Jože Pugelj, Ivan Poje, Ivan Špeh in Jože Špehar), 34 z dobrim in 3 z zadostnim uspehom. Dva tovariša sta odstopila zaradi bolezni. Razen omenjenih je lovsko čuvajski izpit opravil izredno Jože Weibl in sicer z odličnim uspehom, en tovariš pa je delal popravni izpit iz predmeta lovsko gospodarstvo in upravljanje z lovišči.

Za predavanja je bilo odmerjenih 97 ur in sicer za petnajst predmetov, predavali pa so: ing. Mirko Sušteršič, Franjo Sok, Julij Koder, dr. Angela Piskernik in Miloš Kelih, ki je bil hkrati tudi vodja tečaja. Izkušnje iz letošnjega tečaja govorijo za to, da bi ne bilo napak, če bi se število predmetov zmanjšalo (z združitvijo sorodnih) ter da bi se dalo polni poudarek tistim predmetom, ki so za lovskega čuvaja najpomembnejši.

M. K.

LOVSKE OGLATE IN KOSMATE

Namesto hermelina — jajce in kokoš

To se je bilo zgodilo nekako sredi februarja...

Dečko in Sama sta ušla v sednje lovišče. Minil je ves teden, toda psov ni bilo od nikoder, zato sta bila lastnika v velikih skrbih. Psa bi lahko prišla na ampule, ki jih lovci tistega lovišča nastavljajo zvitim lisicam. Če se je to zgodilo, potem se bosta tem lovcem že maščevala. Odnesele jim bosta kakega lisjaka ali hermelina. S takšnimi škodljivimi nameni sta le streljal od doma nastavila past. Toda hermelin, ki sta ga bila večkrat opazovala, jima ni hotel nasesti.

Psov še tudi naslednji dan ni bilo domov. Šla sta gledat v past in kaj vidita. V pasti je prhutala kokoš nekdanjega lovca Travnekarja ter kokodajsala, ker se iz pasti ni mogla rešiti. Oba veterana sta kokoš složno osvobodila pasti in pobrala še toplo jajce, ki

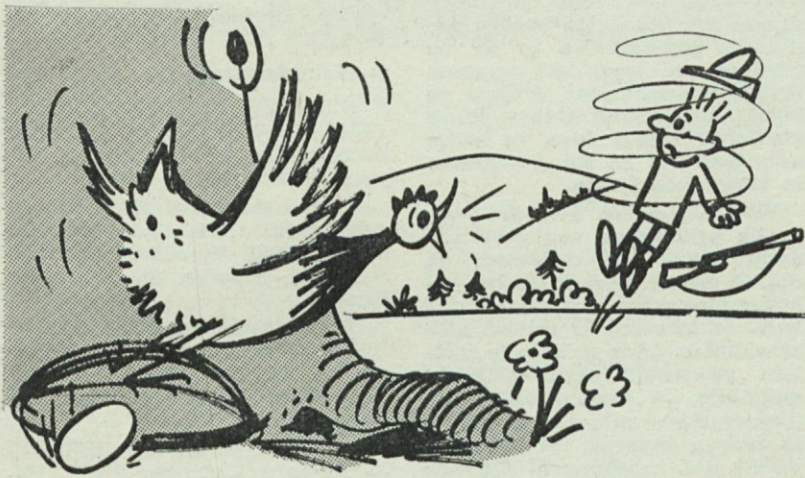
ga je kura znesla od strahu. Sosled Travnekar se niti jezil ni, ker je moral kokoš zaklati.

»Kurjo juho zelo rad jem,« je dejal. »A kaj, ko pride na mizo le malokdaj, tako pa sem prišel poceni do nje...«

Jajce in kokoš je odnesel Travnekar kot svoj edini plen, od kar pomni. Zato mu »stara« tudi ni pustila loviti, ker ni nikoli prinesel domov drugega kot »mačka«, ki se mu je drugi dan kazal izpod klobuka. Travnekar je bil torej neizrečno vesel, nista pa bila vesela naša dva lovca, ker sta namesto hermelina ujela kokoš.

Da bo konec bolj vesel, naj dodam, da sta se tega dne proti večeru Dečko in Sama le vrnila k svojima lastnikoma, ki sta bila kljub vsemu, kar se je zgodilo, sedaj le srečna.

E. O.

Zajec je moj

Pred vojno smo lovili nad Udmatom pri Laškem. Psi so spodili zajca, ki je bežal mimo starega lovca Krežeta. Bil je vnet lovec, je pa redkokdaj pobral. Spominjam se le, da je nekoč prinesel na zbirališče ves ponosen lisjaka, zvezanega za zadnji nogi in obešenega na palici prek rame. Kar ni se mu hotelo odložiti plena. Nenadoma pa je glasno zaklel ter odrgel lisjaka, ki pa se ni dal kar tako odtrgati od hlač in stegna, kamor se je bil

zagrizel. No, posrečilo se nam je rešiti ga iz mučnega položaja, nakar smo ga podučili, kako je treba ravnati z obstreljeno lisico.

Zdaj pa nazaj k zajcu, ki je bežal mimo Krežeta. Pokal je po njem, zajec pa jo je še hitreje brisal proti bližnjemu robu, kjer je stal mlad lovec, dimnikar B. Tudi ta je streljal po zajcu in skočil za rob pogledat na nastrel.

»Pob, zajec je moj!« je Krže, ki je bil to opazoval, zaklical tovarišu. Med tem pa jo je zajec

živ in čil brisal proti Strmici. Do prepira med Kržetom in B. ni prišlo, pač pa so lovci ob podobnih priložnostih še večkrat klicali: »Pob, zajec je moj!« -o

Zaradi novega pasu

Do tlej je Slavko nosil municijo kar po žepih. Žena je to opazila, ko mu je čistila hlače, zato mu je za god kupila nov pas za naboje. Naročila pa mu je, da si mora točno določiti vrstni red številnih nabojev ter se tega reda vedno držati.

Lov na jerebice se je pričel in Slavko se je hotel pokazati z novim pasom. Pes je nakazoval in jerebice so se dupigale. Izgledalo je, da bo sreče dovolj. Toda Slavko je streljal že trikrat, a vselej zaman. Tovariši so se čudili, ker ga vsi poznajo kot dobrega strelca.

Že šestič se je zaprašilo iz Slavkove puške, a spet zaman. Zato so se lovci odločili, da je treba streljati za preizkušnjo. Nekdo pa je pripomnil, da je treba vse točno pregledati, zato do preizkušnje ni prišlo. Pri pregledu so namreč ugotovili, da je Slavko streljal z idealkami.

I. G.

Gost s privezanim klobukom

Gamsi so svatovali. Močna burja je pihala in nosila redke snežinke. Ko sem prišel na vrh grebena, je le malo manjkalo, da mi burja ni odnesla klobuk v prepad. Zato sem si ga z vrstico privezal, z enim krajem za trak na klobuku, z drugim pa v gumbnico na suknjiču. Ko sem se vračal v dolino, me je pot vodila mimo obmejne karavljve. No, pa sem se v karavljvi nekoliko pogrel, klobuk pa sem imel še vedno privezan, tako da so to opazili tudi graničarji.

Poleti, junija meseca, sem šel na srnjaka. Spet me je pot zanesla mimo karavljve. Vroče je bilo, hodil sem v sami srajci in razoglav. Ko pa pridem do karavljve, vprašam stražarja po komandirju. Stražar je poklical komandirja, rekoč: »Tovariš vodnik, dobili smo gosta!«

Ker me komandir ni videl, je vprašal, kdo je ta gost.

»Tisti s privezanim klobukom,« mu je odgovoril stražar.

LOVSKA KINOLOGIJA

Lovski pes naj bo izšolan in uporaben

Nimam namena pisati o pomenu kinologije, s pričujočim stavkom hočem le opozoriti na škodljive posledice, če je lovec brez šolanega psa.

Pri nas mnogo govorimo in pišemo o lovskih uspehih in sicer tako, da to za pravega lovca ni primerno. Mnogi pripisujejo lovske uspehe rekordnemu streljanju brez pravega čuta do divjadi, ki je del prirodnega bogastva. Lov ni športno streljanje, ni tekmovanje za kar največjim plenom in z nagonom po ubijanju. Odnos pravega lovca do divjadi mora biti na visoki kulturni ravni. Gre za plemenito stvar, gre za pravičen lov, pri katerem mora brezpogojno sodelovati uporaben in šolan lovski pes, ki zaradi svojega izrazitega nagona in naravne zasnove hitreje najde obstreljeno divjad tudi potem, ko lovcu odpovedo vsa druga sredstva. Na ta način se najlepše in največičastneje uveljavi lovska pravičnost, hkrati pa zmožnosti izšolanega psa, ki po odstrelu na najhitrejši način, brez trpljenja in v nepokvarjenem stanju divjad preda gospodarju. Mimo tega je izšolan lovski pes lovcu v resnično veselje kot zvest prijatelj in nepogrešljiv tovariš na lovu, zakaj psi nas ljubijo, kolikor ljubimo mi njih. Učijo nas plemenitih dejanj: ljubezni, zvestobe, razdajanja, služenja in hvaležnosti. Gospodarju so vedno pripravljeni pomagati.

Prvenstvena naloga slehernega lovca je skrb za pravilno in uspešno šolanje lovskega psa. Pasemske organizacije so v preteklem letu uvozile nekaj psov za osvežitve krvi, vsako leto pa prirejajo seminarje in predavanja o šolanju in vodenju lovskih psov. Okrajne lovske zveze prirejajo vsako leto spomladanske in jesenske tekme, na katerih preizkušajo in kritično ocenjujejo naravne zasnove in uspehe šolanja. To je vse lepo in prav, ni pa prav nekaj drugega. Naši lovci namreč vse premalo skrbijo za izšolanje svojih psov.

Vsak lovski pes je že po naravi dovzeten za šolanje. Takšno dovzetnost imajo z razvojem zarodka do odraslosti kot rod, ki prenaša znake in lastnosti prednikov na potomce. Seveda so te lastnosti v zarodku, ki ostanejo

prikrite ali pa se pokažejo šele pri daljnjih potomcih. S tem je dana zlasti čistokrvnim lovskim psom osnova za umetno šolanje, kjer gre za to, da dobre prirojene lastnosti prebudimo, izpopolnimo, oziroma uveljavimo, slabe pa zatiramo. Večkrat pomaga vzgajati lovske pse narava sama, ki je s svojimi zakoni najboljša učiteljica, toda le-ta samo z notranjimi, že prirojenimi odlikami in z vnanjimi pobudami na nagone, na prizadevnost itd. Vendar je tudi v takšnih primerih potrebno, da poseže vmes umetna vzgoja ali šolanje in uveljavi to, kar narava predpostavlja, in da vodi nagone lovskih psov v pravi smeri, da ne krenejo prek meja, ki so določene po naravi sami.

Lov je kulturna dobrina, bogastvo narodnega gospodarstva in skupna ljudska lastnina. Mi vsi, ki lovimo in ki skrbimo za dvig našega lovstva, smo poklicani, da neprestano bdimo nad to našo skupno dobrino, da izboljšujemo lov kot važno panogo narodnega gospodarstva in da ne pustimo več izgubljati ogromne vrednosti zastreljene divjadi po krivdi nepravilnih lovcov, ki so škodljivci našega lova, če lovijo brez psov ali pa jih nezadostno in nepravilno šolajo.

Visoke številke lovskih psov, ki jih prikazujejo statistični podatki kinoloških referentov na občinih zborih lovskih družin, nikakor niso v ponos njihovim članom, če izkazani lovski psi niso uporabni in izšolani. Zato je dolžnost pasemskih organizacij, da uporabijo vse svoje strokovne in organizacijske sile ter odpravijo iz našega lovstva vse nešolane lovske pse, v kolikor bi jih lastniki s pravilnim šolanjem ne usposobili za pravičen lov. Lovec brez šolanega psa je slab lovec. Lovcu, ki ni do izšolanja lovskega psa, je tudi lov zaprtá knjiga.

Dinko

RAZSTAVA PSOV V LONDONU

Na letošnji 64. Gruftovi razstavi psov v Londonu 6. in 7. februarja je bilo razstavljenih 6563 psov. Bile so zastopane vse pasme od velikih afganskih hrstov do najmanjših chihuahua. Eno leto star razstavljeni yorkshire terier

Chico naj bi bil po mnenju lastnice najmanjši pes na svetu. Njegova teža je znašala le nekaj več kot 45 dkg.

Zastopanih je bilo veliko vzrediteljev iz Amerike in kontinenta. Lanskoletni izvoz psov je znašal 4315 psov. Cene so bile od 50 do 1000 funtov in skupna številka izvoza je presegla 400.000 funtov.

Med najbolj priljubljene pse v Angliji spadajo tudi letos miniaturni pudli in lanske leto jih je bilo na novo registriranih nič manj kot 21.329. Na drugem mestu so corgiji, tretjem nemški ovčarji, četrtem bokserji in petem kokeršpanjeli.

Letošnja razstava je bolj kot kdaj prej zadovoljila gledalce in upravičeno uživa ugled svetovnega slovesa. **Tatjana Vončina**

PRIJAVLJENE PARITVE

Resasti jazbečarji:

Bajka Brdska JRJos 162 — Beri JRJos 1078, leglo bo 9. V. 1959. Vzreditelj Alojz Zupančič, Gonjače 28, pošta Kojško pri Gorici.

Kokeršpanjeli:

Ada Soška JRŠK 30 V — Trim JRŠK 208, leglo bo 26. IV. 1959. Vzrediteljica Anda Grabrijan, Vipava št. 242, psarna Soča.

Cara Uskovniška JRŠK 158 — Ador Soški JRŠK 31 U, leglo bo 25. IV. 1959. Vzreditelj Dominik Smerkolj, Duplica št. 33, pošta Kamnik.

Bistra Gaberška JRŠK 128 — Athos z Voderaka JRŠK 184, leglo bo 25. IV. 1959. Vzreditelj Leon Vrenjak, Vrhovci 35, Ljubljana - Vič.

Manka Gumpendorf JRŠK 36 — Athos z Voderaka JRŠK 184, leglo bo 30. IV. 1959. Vzreditelj Viktor Vrenjak, Ljubljana, Rožna dolina, Cesta VII/22.

Špringeršpanjeli:

Cvrsta Celjska JRŠS 62 — Bingo von Wolfstein OHZB SS 1026, leglo bo 25. IV. 1959. Vzreditelj Štefan Veren, Jurij št. 16, pošta Rogašovci.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Beka Glinška JRPKi 1064 — Boc Šmarnogorski JRPKi 1316, leglo bo 10. V. 1959. Vzreditelj Marjan Bertók, Izola, Tomaževićeva št. 16.

Med vsemi psi, ki jih uporabljamo za lov, ko je vedno manj visoke divjadi, je brez dvoma najvaznejši ptičar. Zelo dober je za lov, sposoben za delo v vodi in po krvni sledi. Dobro šolan ptičar je ideal mnogih lovcev. Lov s takim psom je pravi užitek. Na sliki: mlad nemški kratkodlaki ptičar pri vodnem delu

Bistra JRPki 1272 — **Boc** Šmarnogorski JRPki 1316, leglo bo 17. IV. 1959. Vzreditelj Zvezdan Obad, Dekani št. 154.

Bora JRPki 1271 — **Dim** JRPki 1061, leglo bo 28. IV. 1959. Vzreditelj Škerlj Andrej, Kreplje št. 24.

Esta Šmarjetska RMPki 579, vpis v JR v teku — **Cap** JRPki 1173, leglo bo 20. V. 1959. Vzreditelj Janez Dolmovič, Vel. Mraševo 18, Podbočje.

Bistra Cirkovška JRPki 1234 — **Elan** Marovski JRPki 1223, leglo je bilo 23. II. 1959. Vzreditelj lovska družina Lenart v Slov. Goricah.

Bistra Biljenska JRPki 834 — **Bor** JRPki 1616, leglo bo 7. V. 1959. Vzreditelj Anton Rusjan, Bilje 178, pošta Renče.

Gaza JRPki 1146 — **Pik** JRPki 1012, leglo bo 6. maja 1959. Vzreditelj Lojze Fras, Vukovski dol 27, Jarenina.

Beba JRPki 1619 — **Dren** Biljenski JRPki 1614, leglo bo 30.

IV. 1959. Vzreditelj Oskar Pahor, Prvačina 27.

Diva Murska JRPki 356 — **Dago** JRPki 1124, leglo bo 24. IV. 1959. Vzreditelj Ivan Tavčar, Kreplje 4, pošta Dutolje.

Epagneul breton:

Borka JRPEB 14 — **Dob** JRPEB 3, leglo bo 22. IV. 1959. Vzreditelj Vinko Kandus, Vrtovin 29, pošta Črniče.

Breda JRPEB 17 — **Blisk** JRPEB 11, leglo bo 12. IV. 1959. Vzreditelj Ivan Rozman, Mali Mengeš 102.

Angleški seterji:

Bura JRPAs 301 — **Roš** Ravniški JRPas 154, leglo bo 12. V. 1959. Vzreditelj Dragomir Šumak, Maribor, Tomšičeva 22.

Lovski terierji:

Šibra Travnogorska JRJT 1168 — **Elan** JRJT 583, leglo bo 9. IV. 1959. Vzreditelj Pavle Mrak, Gabrk 11, pošta Skofja Loka.

Rada Travnogorska JRLT 826 — **Boško** JRLT 561, leglo bo 21. V. 1959. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogora.

Cika Halovška JRJT 575 — **Cigo** Studenški JRJT 1151, leglo bo 5. V. 1959. Vzreditelj Jožef Sirovnik, Dravinski vrh 43.

Šara Travnogorska JRLT 565 — **Car** Podutiški JRJT 1150, leglo je bilo 29. III. 1959. Vzreditelj Albin Kucler, Ljubljana, Pesjakova 12.

Diza Medvodska JRLT 824 — **Renč** JRLT 823, leglo bo 9. V. 1959. Vzreditelj Ciril Jasenc, Gorénje 11, pošta Stara cerkev.

Roska RMLT 531, vpiv v JR v teku — **Dečko** JRJT 1215, leglo bo 1. V. 1959. Vzreditelj Jože Krže, Retje 101, pošta Loški potok.

Beka JRJT 567 — **Cigan** Diljski JRJT 1047, leglo bo 11. IV. 1959. Vzreditelj Anton Brezic, Ljubljana, Gospodinjska 8.

Astra Predorska JRJT 582 — **Car** JRJT 1050, leglo bo 5. V.

1959. Vzreditelj Lovska družina Škale št. 25, pošta Velenje.

Besna Vrhovška JRJT 1025 — *Čar Gorički* JRLT 719, leglo bo 19. IV. 1959. Vzreditelj Avgust Grčar, Ljubljana - Polje 103.

Beba Jezerska JRJT 1177 — *Cigo* JRJT 1170, leglo bo 4. V. 1959. Vzreditelj Jože Borštnik, lovski čuvaj, Dolenja vas, pošta Cerknica.

Bistra JRJT 721 — *Čar Podutiški* JRJT 1054, leglo bo 3. V. 1959. Vzreditelj Svetin Andromako, Guncije 12, Ljubljana - Šentvid.

Resasti foksterijerji:

Cenka JRFos 1071 — *Dimež* JRFos 392, leglo je bilo 29. I. 1959. Vzrediteljica Katja Kelec, Ljubljana, Posavskega 15.

Braki jazbečarji:

Ciba JRBj 561 — *Bürsch a. d. Kuppergrund* JRBj 625, leglo bo 20. V. 1959. Vzreditelj Slavko Pin-tar, Zg. Zreče 11.

Borka JRBj 686 — *Agič Starodvorski* JRBj 705, leglo bo 10. V. 1959. Vzreditelj Jože Jurečič, Vel. Mraševo 54, pošta Podbočje.

Cuka Poljčanska JRBj 548 — *Bürschl a. d. Kuppergrund* JRBj 625, leglo je bilo 26. III. 1959. Vzreditelj Anton Kolar, Poljčane 108.

Alma JRBj 883 — *Brik* JRBj vpis v JR v teku, RMBj 664, leglo bo 13. IV. 1959. Vzreditelj Janko Bizjak, Videm-Krško, Cesta krš. žrtev 2.

Bistra JRBj 659 — *Cero Brinogorski* JRBj 574, leglo bo 12. V. 1959. Vzreditelj Janez Grča, Rakek, trg padlih borcev 8.

Beba JRBj 737 — *Bobi* JRBj 666, leglo bo 10. V. 1959. Vzreditelj Alojz Vezjak, Spod. Poljčane.

Bujna RMBj 752, vpis v JR v teku — *Agič Starodvorski* JRBj 705, leglo bo 16. V. 1959. Vzreditelj Lado Švigelj, Kočevje, Reška cesta 25.

Aca Starodvorska JRBj 684 — *Bürschl a. d. Kuppergrund* JRBj 625, leglo bo 2. V. 1959. Vzreditelj Oskar Jan, Žebnik 35, pošta Ra-deče.

Dinja Oplotniška JRBj 324 — *Bürschl a. d. Kuppergrund* JRBj 625, leglo bo 30. IV. 1959. Vzreditelj Alojz Douša, Rogaška Slati-na.

Astra Ljubeljska JRBj 699 — *Bor Ljubljanski* JRBj 461, leglo bo 27. IV. 1959. Vzreditelj Vinko Prevc, Selca 73 nad Škofjo Loko.

Vika Brinogorska JRBj 872 — *Lado* JRBj 644, leglo bo 4. V. 1959. Vzreditelj Andrej Rajzer, Podpeca 58, pošta Črna pri Pre-valjah.

Astra Starodvorska JRBj 685 *Bobi* JRBj 666, leglo bo 2. V. 1959. Vzreditelj lovska družina Žetale.

Dijana JRBj 779 — *Bas* JRBj 470, leglo bo 2. V. 1959. Vzreditelj Mirko Kovač, Hrastnik-Stu-dence 11.

Asta JRBj 413 — *Lado* JRBj 644, leglo je bilo 5. XI. 1958. Vzreditelj Alojz Kogelnik, Podklanc 5, Dravograd.

Resasti istrski goniči:

Brina JRGri 619 — *Atlet* JRGri 545, leglo je bilo 28. III. 1959. Vzreditelj Miško Prokšelj, mlinar, Učakovci, Vinica pri Črnomelju.

Kratkodlaki istrski goniči:

Vesna JRGki 2322 — *Kolombo* JRGki 1546, leglo bo 6. V. 1959. Vzreditelj Ugo Berčič, Pobegi št. 95.

Volga JRGki 2348 — *Alič* JRGki 942, leglo bo 25. V. 1959. Vzreditelj Jože Avstelj, Hrib 59, pošta Loški potok.

Vzorna Travnogorska JRGki 933 — *Bojko* JRGki 1577, leglo bo 18. IV. 1959. Vzreditelj Jože Glad, Ograja, pošta Krv. Kuželj.

Resna JRGki 1301 — *Cari* JRGki 1589, leglo bo 23. V. 1959. Vzreditelj Franc Valenčak, Pre-valje 165.

Huda Jeleniška JRGki 1325 — *Daj* JRGki 2328, leglo je bilo 3. IV. 1959. Vzreditelj Dominik Kužnik, Trbovlje, Leninov trg št. 7.

Rodna Travnogorska JRGki 2349 — *Razor Travnogorski* JRGki 2045, leglo bo 26. V. 1959. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogora.

Aška JRGki 1030 — *Davor* JRGki 1592, leglo bo 16. V. 1959. Vzreditelj Ivan Ušen, Lokovica 124, pošta Šoštanj.

Ajda JRGki 639 — *Darko* JRGki 549, leglo je bilo 25. III. 1959. Vzreditelj Franc Eršte, Če-senjce 14.

Divna JRGki 1600 — *Ceri* JRGki 1589, leglo bo 18. V. 1959. Vzreditelj Jakob Mlakar, Ožbald 9, Ponikva.

Diana RMGki 682 vpis v JR v teku — *Razor Travnogorski* JRGki 2045, leglo bo 7. IV. 1959. Vzreditelj lovska družina Sodražica, psarna Travnogora.

Posavski goniči:

Bara JRGp 488 — *Astor* JRGp 2260, leglo bo 10. IV. 1959. Vzreditelj lovska družina Velenje.

Novi sodniški pripravnik za oceno zunanosti in delo službenih psov: HERMAN GANDEJ, Zg. Bistrica št. 18, pošta Slov. Bi-strica.

PRIJAVLJENE IN ZAŠČITENE PSARNE

»RADENSKA« za ptičarje, lastnik Jože FARIČ, Slatina Radenci.

»BETNAVSKA« za ptičarje, lastnik Jože RAJH, Maribor, Betnavska 124.

»LEPODVORSKA« za športne pse, lastnica Darinka FAJDIGA, Ljubljana, Žibertova 17.

»PREDDVORSKA« za službene pse, lastnik Franc ŠUSTER-SIČ, Preddvor.

»ZALOŠKA« za službene pse, lastnik Klavnica Ljubljana, Me-sarska št. 1.

Knjigo »NAŠI PSI« lahko naročite pri Kinološki zvezi Slovenije v Ljubljani, Župančičeva ulica št. 9/II. Cena broširane knjige je Din 100 plus poštšina, v polplatno vezane knjige Din 120 plus poštšina in v polplatno vezane knjige Din 150 plus poštšina.

Kinološka zveza Slovenije

MALI OGLASI

Prodaj trocevko brezpetelinko, kal. 16/16,8 × 58 R, brezhibno, z montiranim daljnogledom. Ivan Vozelj, Trg svobode 8, Trbovlje.

Braka jazbečarja, starega dve leti, z delno dresuro **prodaj**. Poizvedbe vsako popoldne: Henrik Vadnov, Fabianijeva 13/II, Savsko naselje, Ljubljana.

Lovsko terijerko **zamenjam** za psa lovskega terijerja-mладиča ali braka jazbečarja. Barbič, Vožarski pot 5, Ljubljana.

OBJAVA

Iz lovske družine Hotederšica sta bila izključena Jože Turk in Anton Rudolf zaradi grobe kršitve družinskega poslovnika. Lovska zveza Ljubljana.

UMRLI SO

Viktor Urh, član lovske družine Begunjščica;

Jakob Valant, član lovske družine Begunjščica;

France Gorše, član lovske družine Ribnica, star 67 let.